

Collegium Nobilium Croaticum

GLASNIK

HRVATSKOGA PLEMICKOG ZBORA

**HERALD
OF CROATIAN NOBILITY ASSOCIATION**

Broj/Num. 6

Travanj/April 2008.

Sadržaj / Contents

- 3 PROSLOV / *Foreword*
- 4 POZIV ZA 10. SJEDNICU VELIKOG PLEMIČKOG VIJEĆA HPZ-A / *Invitation to the 10th Session of the Great Nobiliary Council of the Croatian Nobility Association*
- 6 IZVJEŠTAJ O TROGODIŠNJEM RADU HPZ-A / *Report on the three-year work of HPZ (Ivan pl. Celio-Cega)*
- 12 DEVETA SJEDNICA VPV HPZ-A U SPLITU 2007. / *Ninth Session of the Great Nobiliary Council of HPZ in Split 2007 (Drago pl. Antoniazzo)*
- 16 PO DVORCIMA HRVATSKOG ZAGORJA / *Visit to some castles in Hrvatsko Zagorje (Karla Pongratz)*
- TRIBINA HPZ-A, ULOGA HRVATSKOG PLEMSTVA U ODRŽAVANJU KONTINUITETA NACIONALNE IDEJE I DRŽAVNOSTI / *Role of the Croatian Nobility in Sustaining the Continuity of the National Idea and Statehood*
- 22 Ličko plemstvo i njegovo heraldičko znakovlje kao činjenice kulturnog naslijeđa i identiteta / *Lika Nobility and its Heraldic..... (Enver Ljubović)*
- 33 Časna plemićka viška obitelj Doimi di Delupis i obmanjivači / *Honour Vis Nobility Family Doimi di Delupis and the Delusioner (Ivo pl. Durbešić)*
- 42 Diplomatička analiza latinskog teksta grbovnica podijeljenih od cara Leopolda I.¹ / *Diplomatic Analysis of Latin Text in Coat of Arms assigned by Emperor Leopold I (Hrvoje Kekez)*
- TRIBINA HPZ, UPOZNAJMO SRODNE INSTITUCIJE I UDRUGE / *HPZ Forum: Similar Institutions and Associations*
- 51 Do svog rodoslova / *To own Pedigree (Mladen Paver)*
- 57 Grbovi i zastave Zagreba / *Zagreb Flags and Coat of Arms (Željko Heimer)*
- 62 HPZ BILTEN, DOPUNA GLASNIKA HPZ / *HPZ Bulletin, supplement to the HPZ Herald*
- 64 HIMNA HPZ-a / *HPZ Anthem*
- 66 ETIČKI KODEKS / *Etic kodex*
- 68 ZASTAVA I ZNAČKA HPZ-a / *Flag and badge of the HPZ*
- 70 NOVI ČLANOVI HPZ-a / *New members of the HPZ*
- 74 IN MEMORIAM
- 75 POPIS UTEMELJITELJA, REDOVNIH I PRIDRUŽENIH ČLANOVA / *List of founders, full and associated members*
- 78 NOVE KNJIGE / *New books*

ISSN 1845-9463

GLASNIK HRVATSKOGA PLEMIČKOG ZBORA

Nakladnik

Hrvatski plemićki zbor
HR-10000 Zagreb, c/o Hrvatska paneuropska unija,
Jurišićeva 1a/I, Hrvatska
Home page: <http://www.skola.sys/hpz>
e-mail: hpz@post.htnet.hr

Za nakladnika

Ivo pl. DURBEŠIĆ

Glavni urednik

Branko pl. CINDRO

Urednički odbor

Drago pl. ANTONIAZZO, Zlatko pl. BARABAŠ, Nenad pl. CAMBJ,
Davor pl. IVANIŠEVIĆ, Marija KARBIĆ, Vladimir pl. KURELEC, Branimir pl. MAKANEC,
Ivan MIRNIK, Ante pl. RENDIĆ-MIOČEVIĆ

Adresa uredništva

Hrvatski plemićki zbor
HR-10000 Zagreb, c/o Hrvatska paneuropska unija,
Jurišićeva 1a/I, Hrvatska

Naklada

500 primjeraka

Oblikovanje i tisak

LASERplus & DENONA

Glasnik izlazi dva puta godišnje

Namjena časopisa

Glasnik je znanstveno-stručno glasilo HPZ-a u kojem se objavljuju izvorni znanstveni i stručni članci iz područja povijesti i kulture hrvatskog plemstva. Pored znanstvenih radova objavljuju se kratka znanstvena priopćenja, pregledni članci, stručni radovi, komentari, pisma uredništva i uredništvu, bibliografija, biografija, prikazi knjiga, te izvještaji o radu Zbora.

Proslov / Foreword

Hrvatski plemićki zbor (HPZ) ušao je u svoju zrelu fazu djelovanja. Iza nas je 10. obljetnica od njegova utemeljenja a ove godine obilježavamo 10. obljetnicu izdavaštva HPZ-a. Razlog za zadovoljstvo. Od prvog broja do redovitog izdavanja Glasnika Hrvatskog plemićkog zbora (157), dva sveska priloga za Zbornik plemićkih obitelji HPZ-a (242), Zbornika znanstvenog kolokvija HPZ-a (117) i najnovijeg Biltena HPZ-a (2). Zbrojimo li stranice svih ovih izdanja danih u zagradama slijedi 516 stranica tekstova o Hrvatskom plemićkom zboru, njegovim članovima, precima članova Hrvatskog plemićkog zbora koji su dio naše povijesti i državnosti.

I dok iznosimo ove impresivne podatke o izdanjima Hrvatskog plemićkog zbora u pripremi je novi broj Glasnika HPZ-a i treći svezak priloga za Zbornik plemićkih obitelji HPZ-a, novih 150 stranica rada HPZ-a.

Djelovanje Hrvatskog plemićkog zbora u svojoj bogatoj lepezi ima redovite tribine s temama od interesa za članstvo. Skraćeni prikaz tema na tribinama HPZ-a donosi ovaj broj Glasnika HPZ-a. Tribine su dobro prihvaćene i ugodno mjesto druženja članova i njihovih prijatelja uz sokove i fornetiče. To nije sve.

Obilazak dvoraca Hrvatskog Zagorja u organizaciji HPZ-a i stručno vodstvo prof. N. Nekić nezaboravan je događaj o čemu više u ovom broju Glasnika. Slijede Novogodišnji domjenci, sijela srijedom i još mnogo toga. I u nadolazećom razdoblju planirani su bogati programi druženja što je vidljivo u Programu rada HPZ-a.

Rezultat koji ohrabruje je rast broja članova koji se od utemeljenja udeseterostručio i dosegnuo broj od 181 članova. U susret 10. sjednici Velikog plemićkog vijeća HPZ-a ulazimo s optimizmom i riješiti probleme financiranja i radnog prostora.

Molimo članstvo, da prema svojim mogućnostima doda svoj obol napretku Zboru!

Uredništvo

Plemenite obitelji, dragi članovi i prijatelji, gospođe i gospodo!

P o z i v a m o V a s n a

**10. izbornu sjednicu Velikog plemićkog vijeća
Hrvatskog plemićkog zbora
a povodom 13 godina rada**

Sjednica će se održati u prostorijama
HRVATSKOG POVIJESNOG MUZEJU U ZAGREBU
Matoševa 9 u subotu 12. travnja 2008. s početkom u 11 sati

Dnevni red

- 10.00–11.00 okupljanje i registracija učesnika
11.00–12.00 Otvorenje sjednice, (novi ceremonijal)
pozdravna riječ, i biranje radnih tijela Sjednice
predsjednik Ivo pl. Durbešić
- 12.00–13.00 Izvještaj o radu Zbora
- Općenito kancelar : I. pl. Celio Cega
 - Financijski izvještaj rizničar: Ž. pl. Valjak
 - Izvještaj Nadzornog odbora predsjednik : T. pl. Kallay
 - Izvještaj Suda časti predsjednik: M. pl. Prelogović
 - prijedlog razrješnice dosadašnjim članovima radnih tijela Zbora
- 13.00–13.15 Izmjene Statuta – Povećanje broja članova Plemićkog stola od 11 na 17 i članak o himni
- 13.15.–13.30 Prijedlog izbora novih članova radnih tijela Zbora za iduće mandatno razdoblje
- 13.30–13.45 kratka pauza
- 13.45–14.15 KONCERT HRVATSKOG PJEVAČKOG DRUŠTVA »SLAVULJ«
PETRINJA (utemeljeno 1864. g.) MUŠKI VOKALNI ANSAMBL
»PETRINJSKI SLAVULJI«, ANTONIA IVKOVIĆ, sopran i ROBERT
JAKICA glasovir, a POD VODSTVOM J. PL. DEGL IVELLIA
- 14.15–14.30 Izbor – Plan rada za iduće mandatno razdoblje
- 14.30–15.30 Prijedlog za prijem novih članova i odluka o prijemu
Protonotar i herold: Z. pl. Barabaš
- Svečana podjela povelja novim članovima (novi ceremonijal)
- ZAVRŠETAK SJEDNICE**
- 15.30–16.00 Domjenak
- 20.00 Svečana večera u hotelu Palace

Predsjednik

(Mr.sc. Ivo pl. Durbešić)

Zagreb, 12. ožujka 2008.

Noble families, dear members and friends, ladies and gentlemen!

On the grounds of Article 19 of the Statutes of the Croatian Nobility Association

I have the honour to invite you to the

**10th session of the Great Nobiliary Council
of the Croatian Nobility Association**

on the occasion of its 13th anniversary

Session will be held in the premises of the
CROATIAN HISTORY MUSEUM IN ZAGREB

Matoševa 9 on Saturday, 12 April 2008 with the beginning at 11 a.m.

Agenda

- 10.00–11.00 Gathering and registration of participants
- 11.00–12.00 Opening of the Session (new ceremonial), Welcoming speech and election of Working Bodies of the Session President: I. pl. Durbešić
- 12.00–13.00 Report on HPZ activities
- In General Chanceller: I. pl. Celio Cega
 - Financial Report Treasurer: Ž. Pl. Valjak
 - Supervisory Board Report Chairman: T. Kallay
 - Court of Honour Report Chairman: M. pl. Prelogović
 - Proposal of Release for outgoing members of the Associations' Managing Bodies
- 13.00–13.15 Changes to the Statutes – Increase in number of members of the Nobiliary Board from 11 to 17, Article on the Anthem
- 13.15–13.30 Proposal for new members of the Association's Managing Bodies for the next mandate
- 13.30–13.45 short break
- 13.45–14.15 CONCERT OF THE SINGING QUIRE CONDUCTED BY maestro J. pl. DEGL' IVELLIO
- 14.15–14.45 Election – Work plan for the next mandate
- 14.45–15.30 Proposal for acceptance of new members and Decision on Acceptance Protonotary and Herald: Z. pl. Barabaš
- Solemn presentation of Diplomas to new members (new ceremonial)
- END OF SESSION**
- 15.30–16.00 Refreshments
- 20.00 Festive evening meal at the Palace Hotel

President

(Mr.sc. Ivo pl. Durbešić)

Zagreb, March 12th 2008

Izvješće o trogodišnjem radu Plemićkog stola HPZ-a

Ivan Celio Cega

kancelar HPZ-a

Rad HPZ-a nakon 9. sjednice Velikog vijeća protekao je u uobičajenom ritmu redovitih i izvanrednih mjesečnih sjednica Plemićkog stola, te uglavnom redovitih mjesečnih druženja članstva. Druženja su bila prigoda za uobičajeno informiranje o radu HPZ-a, uz obvezni dodatak prigodnih predavanja iz sfere povijesnih zanimljivosti o životu, radu i značaju plemićkog staleža. Sa zadovoljstvom možemo konstatirati da su nam sastanci druženja dobro posjećeni, te da teme zadovoljavaju interes članstva.

Takvim prigodama a u okvirima naše tribine »Uloga hrvatskog plemstva u očuvanju i održanju hrvatske nacionalnosti i državnosti«, održana su slijedeća predavanja:

- »Laval Nugent«, film prof. Vladimira Brnardića, povjesničara,
- »Ličko plemstvo«, prof. E. Ljubović,
- »Obitelj Doimi, časni viški plemići i obmanjivač«, od Mr.sc. Ive pl. Durbešića,
- »Plemićke povelje Leopolda I.«, prof. Hrvoje Kekez, zatim iz okvira tribine »Upoznajmo srodne udruge i institucije«,
- O radu Hrvatskog rodoslovnog društva, i »Kako do svog rodoslova«, Mladen Paver, predsjednik HRD-a,
- O djelovanju Hrvatskog grboslovnog i zastavoslovnog društva te »Grbovi i zastave Zagreba«, mr.sc. Željko Heimer.

Posebni događaj bilo je druženje na obilasku Hrvatskog Zagorja, s tematskim naslovom »Po dvorcima Hrvatskog Zagorja«, pod stručnim vodstvom i komentarima povjesničarke prof. Nevenke Nekić (posebni prilog).

Rad Plemićkog stola, sadržan je u stalnom razrješavanju tekućih problema i zadataka Plemićkog stola i pojedinih radnih tijela. Posebna brigada posvećena je kompletiranju regulativnih akata, pravilnika, kodeksa, postupovnika i sl.

Dovršen i dostavljen je na prihvaćanje Etički kodeks, po prihvaćenom prijedlogu autore Davora pl. Ivaniševića i Vladimira pl. Kurelca.

Plemićki stol je inicirao izradu Ceremonijala HPZ-a, obrednika svečanih sjednica Velikog vijeća HPZ-a, uvođenjem svečarskog znakovlja, inventara i ponašanja. Prijedlog je osmislio i napisao naš uvaženi član mo. Josipa pl. degl' Ivellia, a konačno će se usvojiti nakon ocjene njegove primjenjivosti u raznim mogućim okolnostima.

Dovršen je i prihvaćen konačni izgled znamenja (znaka) HPZ-a, za osobnu uporabu. Znak je grb primjerene veličine za nošenje na reveru sakoa, a providen je brojem registracije člana u popisu članstva.

Nastavljena je dobra suradnja s Hrvatskim institutom za povijest, kao i od njih predloženih povjesničara i institucija. Kao osoba za stalni kontakt s HPZ-om Institut je odredio znanstvenu suradnicu dr. sc. Marija Karbić. Institut je predložio znanstveni okvir za izbor nama interesantnih predavanja na temu »Uloga hrvatskog plemstva u očuvanju i održavanju hrvatske nacionalnosti i državnosti«. Zbor ga je prihvatio kao tematski temelj tribine, koju nastojimo održavati mjesečno prilikom naših druženja.

Uspostavljeni su stalni kontakti i suradnja i s drugim srodnim institucijama i društvima, Hrvatskim povijesnim muzejom, Hrvatskim državnim arhivom, Hrvatskim rodoslovnim društvom »Ivan Ritter Vitezović«, Hrvatskim grboslovnim i zastavoslovnim društvom, kao i pojedinim osobama koje stručno i znanstveno odgovaraju toj sferi naših interesa.

Hrvatski državni arhiv je već prije objavio predmet njihova interesa, kroz registraciju i upute o zaštiti vrijednih povijesnih dokumenata i predmeta u privatnom vlasništvu našeg članstva. Prostor za suradnju je u tom smislu otvoren i očekujemo konkretizaciju, međutim inicijativa se očekuje od našeg članstva.

Hrvatski povijesni muzej je izrazio interes i volju ponuditi svoju stručnu uslugu i prostor, u organizaciji izložbe vrijednih arhivalija i predmeta, koji su u privatnom posjedu našeg članstva. S određenim saznanjem o količini i kvaliteti takve materije, već smo započeli i pripremne razgovore.

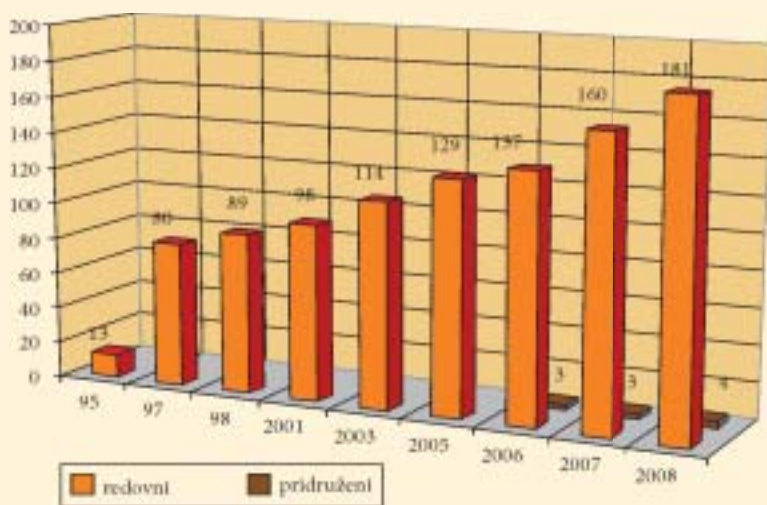
Ostvarena je suradnja s Hrvatskim glazbenim zavodom i dogovorena višegodišnja suradnja s po jednim predavanjem i koncertom u prostorijama Kluba HGZ. svake godine o muzičarima plemićima.

Što se tiče prijema u članstvo CILANE-a, nakon pod nošenja naše prijave, te određenih susreta i kontakata, nastupio je određeni zastoje. Smatramo uputnim ne forsirati sam prijem, odnosno svima dati vremena za međusobno upoznavanje. Uputno je izvješćivati ih barem godišnje o svim našim djelatnostima.

Izdavanjem našeg vlastitog časopisa (Glasnika), nažalost zbog financijskih nemogućnosti još uvijek godišnjaka, te započetog Zbornika plemićkih obitelji, nastojimo pokriti određeni informativni prostor i prezentirati naše djelovanje. To međutim nije dostatno za

neposredno izvješćivanje našeg članstva, te smo odlučili započeti s dvomjesečnim izdavanjem biltena. Kao zanimljivost, da pri tiskovnim informacijama mogu postojati i iznenađujući odjeci, svjedoči i jedno izvješće o prošloj 9. sjednici Velikog vijeća HPZ-a u Splitu, objavljeno u internacionalnoj reviji o viteškim redovima »Svijet viteza« (»Il Mondo del Cavaliere«, Rivista Internazionale sugli Ordini Cavalleresci). Radi se o tromjesečnoj znanstvenoj publikaciji o povijesti viteških redova, koja se izdaje u Bologni.

Moramo dakako poraditi na našoj prezentaciji putem elektroničkih medija, jer je to najbrži put informiranja i s najdaljim dometom. S obzirom na to da je većina članstva informatički opremljena, sve radne informacije šalju se elektronskom poštom. Posredovanjem našeg člana plemenitog gospodina Raiznera u Švicarskoj, prisutni smo putem interneta i na tom prostoru. U tom smislu mnogo očekujemo i od konačnog uređenja naše Web stranice, što je upravo u tijeku.

Broj članova tijekom godina

Hrvatski plemićki zbor je u konstantnom blagom porastu članstva, što nam svakako čini zadovoljstvo, međutim prosječna dob novih članova je još uvijek relativno visoka, što bi kroz nekoliko godina moglo stvarati poteškoće u kadrovskim izborima. Ove godine je primljeno 20 novih članova, od kojih nam je za utjehu čak 8 mlađih.

Nažalost rastali smo se i od trojice naši uglednih članova, gospode Igora pl. Borellija iz Zadra, Maria pl. Zmajevića iz Zagreba i Mihe pl. Tartaglie iz Splita. Zadržati ćemo ih u trajnom sjećanju, a Gospodnjoj milosti preporučamo njihove duše.

Nastojanjem HPZ-a da se aktiviraju lokalne podružnice, želi se omogućiti cjelokupnom članstvu donekle ravnopravno sudjelovanje u radu. Životnost takvih podružnica

ovisi o brojnosti članstva, ali i agilnosti i umješnosti pojedinaca. Potrebno je naravno i vrijeme za stasanje. Osnovana je tako podružnica u Osijeku, koja se za sada još nije pokazala dovoljno aktivnom. U Splitu je već otprije postojala neformalna relativno ekskluzivna podružnica. Izvrstan i svake hvale vrijedan uspjeh pokazala je organizacijom prošlogodišnje 9. sjednice Velikog plemičkog vijeća u Splitu, koja je vjerujemo svima ostala u izvanrednom sjećanju. Zbog većeg broja članstva rasprostranjenog na području Split-sko-dalmatinske i Dubrovačko-neretvanske županije (južno od Trogira, uključujući i pripadajuće otočje), podržana je inicijativa za osnivanje i druge, specifično šire dalmatinske podružnice sa sjedištem također u Splitu, koje je osnutak (15. 03. 2008.) upravo izvršen.

Izdvojeni rad mladeži HPZ-a nije još afirmiran, što tumačimo naprosto nedovoljnom kritičnom masom.

Rad Plemićkog stola obvezujući je jednom mjesečno, međutim praktično se održava svake srijede. Kako je rad javan i otvoren za sve članove, broj prisutnih je u pravilu širi od članstva Plemićkog stola. Uz redovnu problematiku obavljaju se »u hodu« istovremeno i zadaci pojedinih odbora. Tako je taj rad od obveze prerastao u očito željeno stalno druženje.

Stalna naša potreba za vlastitim prostorima, ostaje nam i dalje neostvariva. Gostoprimstvom Paneuropske unije, sve su nam potrebe za sada više nego zadovoljene. Koristimo ovu priliku izraziti im našu zahvalnost.

Slika s osnivačkog sastanka

Na koncu ovog sažetog prikaza rada HPZ-a, osvrćemo se i na financiranje toga rada. Sveukupne aktivnosti, naše izdavačke želje i ostale potrebe, kao i režijski neizbježni troškovi korištenja prostora, predstavljaju za nas velike ukupne financijske izdatke. Osnovni prihod predstavljaju i nadalje naše članarine, povećane porastom broja članstva, međutim one nisu dovoljne. Koristeći maksimalno osobna poznanstva i slične kanale, jedva nekako uspijevamo pokriti rashode. Nastojimo se održavati na nivou pozitivne nule. Pronalaženje nekih stalnih sponzora, pa ma kako skromni bili naši zahtjevi, stalna nam je preokupacija, ali ih nema i svaki put kao da krećemo iznova. Naše zahtjeve i zamolbe opravdavamo važnošću i ozbiljnošću našeg proklamiranog programa, koji smo prije naveli, i s kojim jedino obrazlažemo i važnost opstojnosti naše udruge. Dužnost nam je ovdje izdvojiti i sa zahvalnošću spomenuti, kao naše vjerne sponzore, firme »Končar-Elektroindustrija«, Hrvatska elektroprivreda, »Dalekovod«, »Laser plus«, te naše članove plemenitu gospođu Draganić-Vrančić i plemenitu gospođu M. Makanca, Lj. Raižnera, P. Sorgo-Mirošević F. Vrkljana, M. Vucelića. Molimo naše članstvo da shodno svojim mogućnostima i poznanstvima ugradi svoj obol.

Osvrt na proteklo trogodišnje mandatno razdoblje rada Plemičkog stola HPZ-a

Izborom sadašnjih članova radnih tijela Zbora 2005. godine, predsjednik Ivo pl. Durbešić formulirao je na temelju Strategije razvoja i Programa rada, Operativni plan rada za navedeno mandatno razdoblje 2005.–2008. godine. Formulirao ga je u 9 točaka kako slijede:

1. Organizacija sjednica Velikog plemičkog vijeća
Sve tri uspješno su realizirane, posebno svečana sjednica povodom 10 godina rada i konačno sjednica kojoj nazočimo.
2. Povećanje broja članova
Tijekom tri godine povećao se broj članova za 50 % i sada nas ima 181 redovnih i 4 pridružena člana
3. Učlanjenje u europsko udruženje plemstva – CILANE
Sve su radnje i kontakti s naše strane poduzeti, a konačno rješenje prepuštamo udruzi CILANE-a i za sada naravno vremenu.
4. Organizacija mjesečnih druženja članstva s predavanjima, svake prve srijede u mjesecu.
Vjerujemo da smo kroz protekle tri godine u potpunosti ušli u taj ritam, a posjećenost nam potvrđuje uspješnost i zadovoljstvo članstva. Održano ukupno 29 druženja.
5. Izdavanje Glasnika kao godišnjaka, tiskanje Heraldickog zbornika članova plemičkog zbora, te izdavanje Biltena kao dvomjesečnika.

Glasnik se redovito izdaje prigodom sjednica Velikog vijeća, po sadržaju sve bogatiji kako događanjima, tako i prikazima održanih tematskih predavanja. Izdana su tri Glasnika

Heraldički zbornik je počeo izlaziti u nastavcima, s prikazima plemićkih rodova, shodno dovršenju tekstualnih i dostupnih slikovnih materijala. Materija ovisi o mogućnostima iznalaženja povijesno utemeljenih podataka, i sposobnostima članova da to prikažu. Izdana su tri volumena zbornika s ukupno opisima 25 obitelji.

Bilten je ove godine s 1. siječanjim brojem, započeo s izlaženjem.

6. Održavanje plemićkog informacijskog sustava na WEB stranicama HPZ-a na internetu.

HPZ je već i prije bio svojom WEB stranicom prisutan, međutim sa stalnom potrebom da se unaprijedi i obogati sadržajem. Obnova je u tijeku i nadamo se skorom iskoraku.

7. Sakupiti, urediti i objaviti na web-site podatke o svim članovima Zbora

Jedan manji dio je već obrađen, ali još smo daleko od zadovoljavajućeg, da ne kažemo konačnog stanja. Da budemo objektivni taj je posao vrlo težak ukoliko nemamo stručnjake i članove plemićkih obitelji, koji su sposobni kvalitetno surađivati.

8. Unaprijediti i pomagati rad postojećih ogranaka, i osnivati nove ogranke

Ovaj zadatak traži suradnju, ali i mogućnosti okupljanja na pojedinim lokacijama. Osnovani su ogranci u Osijeku, postoji jedan u Splitu i Zadru, a sada je u osnivanju jedan širi regionalni ogranak također u Splitu. Za kvalitetan rad i rezultate, potreban je protok vremena.

9. U ljetnim mjesecima organizirati zajedničke posjete značajnim povijesnim lokalitetima, kulturnim događanjima te značajnim prirodnim područjima Hrvatske uz stručno vodstvo.

Organiziran je jedan uspješan obilazak dvorcima Hrvatskog zagorja u lipnju 2008., a u pripremi je obilazak utvrda Banovine.

10. Organizacijsko unapređenje rada HPZ-a

Realizirana je zastava i značke za članove HPZ-a, napisan je tekst i uglazbljena himna HPZ-a i kupljen LCD projektor za potrebe HPZ-a. Predviđeno je sređivanje arhiva i biblioteke, donošenje pravilnika, kodeksa. Stalno je otvoreno osiguranje prostora za rad Zbora. Prostor za rad, pa posljedično sređivanje arhive i biblioteke, uzajamno je povezano, i izvedeno na razini improvizacije.

S ostalim se zadacima zadovoljavajuće nosimo. ■

Deveta sjednica Velikoga plemićkoga vijeća HPZ-a

Drago Antoniazzo

potpredsjednik Hrvatskog plemićkog zbora

Palača Starogradske vijećnice

Bio je prekrasan proljetni dan, kako može samo biti lijep i topao u našem Splitu u travnju 2007. godine. Prosto je šteta bila ući u 11 sati u zgradu, prekrasnoga zdanja, stare gradske Skupštine gdje se održavala IX. sjednica Velikoga plemićkoga vijeća HPZ-a. Mnogobrojni plemići, delegati ovoga skupa iz cijele Hrvatske, željeli su što duže ostati na proljetnome suncu ispred zgrade, pozdravljajući se i želeći jedan drugome dobrodošlicu. Ali kada je prošla akademska četvrt moralo se ući i Sjednica je počela.

Svi prisutni, njih 60 i 20 gostiju bili su ponosni dolaskom na Sjednicu, župana Splitsko dalmatinske županije Ante Sanadera i pokrovitelja ovoga skupa splitskoga gradonačelnika Zvonimira Puljića, koje je posebno pozdravio otvarajući Sjednicu, pred prepunom dvoranom, predsjednik hrvatskoga plemićkoga zbora, Ivo pl. Durbešić. Nakon intoniranja državne himne i usvajanja dnevnoga reda od 9 točaka, riječ su uzeli cijenjeni visoki gosti, koji su pozdravljajući prisutne zaželjeli uspješan rad Sjednice i izrazili zadovoljstvo što su hrvatski

plemići izabrali Split za održavanje ovoga godišnjega skupa. Izrazili su zadovoljstvo što u Hrvatskoj postoji takova organizacija, Hrvatski plemićki zbor, koja okuplja, i objedinjuje hrvatsko plemstvo i zalaže za održanje nacionalnih i plemićkih tradicija za dobrobit domovine Hrvatske.

Izvještaj o radu Zbora od VIII. sjednice do ove, podnio je kancelar Ivan pl. Ivan Celio Cega, koji je iscrpno izvijestio prisutne o radu Zbora između dvije sjednice i ukazao na probleme s kojima se Zbor susreće u svome radu. Ipak, naglasio je on, uza sve teškoće i probleme prostora za rad i podstanarstvo, Zbor je izvršio sve zadatke zacrtane u programu rada i usvojene na VIII. sjednici Velikoga plemićkoga vijeća HPZ-a.

Sjednica je nastavljena po utvrđenom dnevnom redu.

Nakon prijedloga kancelara Ivana Celio Cege da se rekonstruira Plemićki stol zbog odlaska nekih članova jednoglasno je prihvaćen prijedlog da se za nove članove izaberu Želimir i Petar Valjak, dok se mjesto notara ostavlja otvorenim. Za predsjednika Suda časti izabran je Miroslav pl. Prelogović, a za nove senatore prof. dr. Petar Grisogono i doc. dr. sc. Sergio pl. Zergollern.

Financijski izvještaj koji je podnio rizničar Želimir pl. Valjak-Kalnički jednoglasno je usvojen.

Izvještaj Nadzornoga odbora koje podnio Tomislav pl. Kallay također je jednoglasno usvojen.

Plan rada za iduće razdoblje podnosi predsjednik HPZ Ivan pl. Durbešić, u kojem se posebno naglašava uređenje Internet stranice, priprema Zlatne knjige hrvatskoga plemstva za koju prvenstveno treba prikupiti što više podataka kod ostalih plemićkih obitelji, članova HPZ-a prikladnih za objavljivanje u III svesku Zbornika te izvršiti ispravke i dopune koja se odnose na dva već objavljena sveska, Plemićki stol će raditi i na popunjavanju dosjea, pojedinih članova i obitelji. Osim toga treba i dalje raditi na povezivanju HPZ-a sa europskim plemstvom.

Herold Zlatko pl. Barabaš izvijestio je prisutne da je primljeno novih 28 zahtjeva za prijem u članstvo HPZ-a od kojih je uredno zaprimljeno sa važećim dokumentima njih 23 dok je za ostale zatražena dodatna dokumentacija.

Nakon objave imena predloženih kandidata za nove članove s kratkom povijesti obitelji, izvršeno je glasanje. Svi predloženi kandidati jednoglasno su primljeni u članstvo HPZ-a. Istima je, nakon toga na svečan način, uručena Povelja prijema u članstvo HPZ-a.

Pitanja i prijedlozi. Pod ovom točkom dnevnoga reda, članovi su postavljali pitanje od kojih izdvajamo, pitanje izrade značaka i uvođenja članskih iskaznica za članove HPZ. Predsjednik je obavijestio članstvo da će značke biti izrađene do X. sjednice Velikoga vijeća. Postavljeno je i pitanje novih prostorija za sjedište HPZ-a u Zagrebu. Odgovoreno je da se na tome ozbiljno radi i da je gradonačelnik Zagreba Milan Bandić obećao dati Zboru na raspolaganje prostore grada i financijsku pomoć.

U okviru Sjednice održan je i Znanstveni kolokvij na kojem su održana tri predavanja.

Predavanje o »Problematici proučavanja dalmatinskoga plemstva« podnio je dr. sc. S. Dokoza u kojem je iznio razlike u plemstvu unutar gradskih zidina i onih van njih. U gradovima uz gradskoga priora nalazilo se i gradsko plemstvo od kojega nastaju rodoslovna stabla. Nakon XIII. stoljeća, u gradovima se formiraju komune, čije članstvo sačinjavaju plemići. Do XIV. stoljeća plemstvo u gradovima se zatvara i formira svoje zakone.

Predavanje »Plemstvo Splita« podnio je Mario Kuzmanić. On dijeli plemiće na izvorne koji su plemićku titulu stekli prije XII. stoljeća. Za primjer iznosi rodoslovlja obitelji Grisogono, Cindro, Tartaglia, Papali i Marulić, te plemićke obitelji Cipci. Danas u Splitu žive potomci plemićkih obitelji Cindro, Gisogono i Tartaglia. U drugu grupu spadaju agregirani plemići. Od ovih obitelji danas u Splitu žive potomci obitelji Cambj. U treću grupu spadaju plemićke obitelji koje su titulu plemstva dobili od Venecije i Austrije. To su obitelji Pavlović, Rendić, danas Rendić Miočević.

Predavanje »Odnosi gradskoga plemstva i bibrirskih kneževa Šubića«, podnio je dr.sc. Damir Karbić. Odnos hrvatskih velikaša i dalmatinskih gradova rekao je on, najčešće je razmatrano u hrvatskoj historiografiji. Jedan od tipičnih primjera je odnos Šubića, bibrirskih knezova sa gradskim plemstvom. Ovo se prvenstveno odnosi na utjecaj ove plemićke obitelji na gradove Split, Trogir, Šibenik, Nin, Omiš i Zadar, tijekom XIII. stoljeća sve do kneza Mladena II. Šubića / 1311.–1313. / Gradovi se mire sa sa vlašću Šu-

Učesnici sjednice Velikog plemićkog vijeća

bića jer se nesmetano razvijaju komunalne djelatnosti, vrši se kodifikacija statutarnoga sustava i jača graditeljska aktivnost. Članovi gradskoga plemstva postaju klijentela Šubićeva poretka, te se među njima bira načelnik, knez, kapetan itd. Na te funkcije birani su hrvatski plemići kao i plemići iz područja pod utjecajem Šubića. Politika obitelji Šubić bit će nastavljena od kraljeva iz dinastije Anžuvina u drugoj polovini XIV. stoljeća.

Predavači se obvezuju ove referate objaviti u Povijesnim prilogima znanstvenom časopisu Hrvatskog instituta za povijest.

Sjednica je završena oko 15 sati nakon čega su se učesnici uputili na razgledavanja grada i povijesnih znamenitosti. ■

Po dvorcima Hrvatskog zagorja

Dragica Pongrac

profesorica i urednica Psihološke pomoći za portal www.croatia.ch

Kao krunu svog druženja i rada tijekom akademske godine, HRVATSKI PLEMIČKI ZBOR je za svoje članove, njihove obitelji i prijatelje organizirao izlet PO DVORCIMA HRVATSKOG ZAGORJA. Potpredsjednik Zbora, gospodin Drago Antoniazio zaslužan je za izvrsnu organizaciju i besprijekorno odvijanje izleta, predsjednik, gospodin Ivo Durbešić za ugodno raspoloženje, čašćenje jelom i pićem, tijekom cijelog dana u autobusu i na ručku u izletištu Grešna gorica, a obojica, s ostalim članovima Upravnog odbora, najzaslužniji su što su doveli povjesničarku, profesoricu Nevenku Nekić, uz čije je stručno vodstvo, neizmjereno znanje, elokvenciju i silnu energiju – čitav izlet dobio više dimenzija! Osim pogleda na povijesne činjenice, ratna zbivanja i promjene vlasti koji su utjecali na naglo doseljavanje plemenitih obitelji u Zagorje tijekom 18. stoljeća u bježanju pred osmanlijskom opasnošću, profesorica Nekić dala nam je i društvene odnose, zakonske propise, modu i umjetničke pravce, osobito arhitekturu, klimatske i reljefne uvjete koji su formirali Hrvatsko zagorje kao oazu plemićkih obitelji. Uz društvene odnose bilo je i mnogo obiteljskih veza, ljubavnih – od javnih i poželjnih do posve tajnih ili zabranjenih i avanturističkih pa i pljačkaških po jedinaca i grupa, a sve nam je to prof. Nekić približila uz mnogo pojašnjenja, legendi i priča koje mogu bar dočarati vrijeme i ljude, njihove živote i odnose čiji su danas svjedoci mnogi posve porušeni i zapušteni dvorci, oni koji još postoje i bore se za opstanak i malo onih koji su posve obnovljeni i dobro održavani. Profesorica je predstavila i svoju knjigu: po kojoj je snimljen istoimeni film, koja opisuje Zagorje s početka 20. stoljeća i spominje Janka Leskovara, Antuna Gustava Matoša, Ivana Zajca, Miroslava Krležu, Mariju Jurić Zagorku i mnoge druge suvremenike, a nastala je iz prijateljstva koje je i nama omogućilo posjet dvorcu Gorica i obitelji njegovih vlasnika koji čuvaju uspomenu na njene prijatelje, one koji su je voljeli i obitelj.

O Hrvatskom Zagorju

Zagorje je cjelovito i osobito zemljopisno područje, mikroregija Središnje Hrvatske. Njegov geografski položaj, reljef, litološka građa, klima, pedosfera i vegetacijski pokrov utjecali su na razvoj dvoraca i perivoja. To je prijelazno područje između alpskog i panonskog prostora. Gorje zapadnog Zagorja pripada alpskom sustavu. U nastavku Kamniških alpi su dva gorska niza: Desinička gora, Kostelj i dalje na istok Kuna gora. Geomorfološki reljef je vrlo dinamičan, bogate prirodne plastike, razlomljen rasjedima, klancima i naboran rebrastim gorskim kosama. Tim područjem teku dvije najznačajnije rijeke: Sutla (85 km) na zapadu i Krapina (75 km) na istoku. Brojne toplice svjedoče o nekadašnjim tektonskim lomovima i vulkanskom djelovanju: Krapinske, Tuheljske, Sutinske.

Predavač prof. Nekić i vođa puta prof. Antoniazzo

Klima je kontinentalna, a temperatura najhladnijeg mjeseca je iznad -2 , a najtoplijeg $+22$ stupnja celzija. Najviše oborina je zimi. Ruža vjetrova ima izraženi maksimum od zapada na istok. Biljni svijet pripada ilirskoj provinciji eurosibirskog fitogeografskog okružja s tri vegetacijska područja: panonska varijanta šume bukve i jele u višim predjelima, panonska varijanta gorske šume bukve i šuma hrasta kitnjaka i običnog graba.

Povijesno to je područje nastanjeno od davnina. Najstariji tragovi naseljenosti u Zagorju potječu još iz paleolitika. Kod Krapine u Hušnjakovu, Kramberger je našao ostatke iz starijeg kamenog doba. Rimska prisutnost posebno je vidljiva u Aquae Jasae – Varaždinskim toplicama. Dolaskom Hrvata pripadalo je Posavskoj Hrvatskoj, Franačkoj državi, zatim objedinjeno s Dalmacijom u zajedničku Hrvatsku državu narodnih vladara, a kasnije djelomično pod ugarskom i austrijskom krunom. Nikad nije bilo osvojeno od osmanlijskih osvajača. Kontinuirana naseljenost može se pratiti tek od XII. stoljeća podizanjem utvrđenih gradova Krapina, Oštrc, Belec grad, Lobor grad, Kostelj itd.

Sve je to utjecalo na izgradnju i izgled dvoraca Hrvatskog zagorja. Put nas je vodio od Zagreba, najprije pored SUSEDGRADA na krajnjem zapadnom dijelu Medvednice – 195 mnv, koji je u ruševinama. Građen je vjerojatno u 13. stoljeću – gornji dio sa zidinama i dvije cilindrične kule. Vlasnici: Ludovik I. 1345. daje ga Arlandima iz plemena Aka, Heniingi, Frankopani, Banfiji, a od 1564. g. Franjo Taši. Izgorio je u 17. stoljeću. Raritet: mač karolinškog tipa iz starohrvatskog doba.

GREVICE

Smješten na brežuljku pored ceste koja vodi od autoceste za Krapinu u Klanjec. Prekrasan dvorac koji je građen na mjestu stare drvene kurije iz 1770. Vlasnici su bili obitelj Gubaševački, Komaromy te Babići. Sadašnji, novi vlasnici nisu potomci, pa ni plemenići, ali su je obnovili posve vjerno, po izvornim nacrtima. Vrijednost i raritet: Ksaver Šandor Gjalski. Sadašnja funkcija je hotel s predivnom dvoranom za vjenčanja, lijepo uređenim sobama, dvoranama i parkom.

Članovi Zbora ispred dvorca Grevice

HABULINEC

Novi romantični dvorac. (poput dječje igračke od lego kocaka)

ČRET

Uz lagani uspon na brežuljak pruža se prekrasan pogled na ljepote Hrvatskog zagorja, one tipične, bajkovite prizore gdje se smjenjuju brežuljci, šume i cvjetne livade s obrađenim poljima i vijugavim cestama. Vlasnik je bio barun Metel Ožegović, pa iako se zove kurija, daje impozantnu sliku dvorca, osobito sada kad je posve obnovljena, izvorno i s puno brige za okoliš gdje su sadašnji vlasnici pošumili cijelo susjedno brdo. Radovi su još u tijeku pa se može razgledati samo izvana.

Dvorac Čret

VALENTINOVO

Skromna kurija hrvatskog književnika Janka Leskovara na prijelazu prema moderni.

BEŽANEC

Na brežuljku, nedaleko Pregrade, blizu potoka Plemenštine, građen u 18. stoljeću, a obnovljen tridesetih godina 19. stoljeća. Vlasnici su bili: grofovi Keglevići, baruni Kollenbach, baruni Schlaum-Linden te baruni Ottenfels-Gschwind. Posve je obnovljen kao hotel visoke kategorije za posebne, vrlo uvažene goste koji odsjedaju u jedinstvenim sobama s originalnim namještajem, nazivom i pričom koja ga prati, okružen prekrasnim parkom u kojem se nalazi osobiti raritet: 300 godišnja lipa, još uvijek bogate krošnje i cvijeta.

Treba spomenuti i vinski podrum koji je sadašnji vlasnik, gospodin Siniša Križanec obnovio s puno pažnje prema postojećim izvorima i graditeljskim posebnostima te napunio biranim primjercima vina, kućnog inventara toga vremena, a po hodnicima koji do njega vode s mnogo umjetničkih djela. Ono što treba naglasiti je osobna borba i karizma Siniše Križanca koji je kao dijete gledao gotovo posve propali i uništeni dvorac, nakon teških peripetija objektivne, no još više subjektivne prirode gdje su do izražaja došli i primitivizam i zavist drugih ljudi.

Uspio je ostvariti svoje snove, a Zagorju pokloniti biser svjetskog ranga i ugleda.

GORICA

Nalazi se u Kostelskoj dolini blizu Pregrade. Vlasnici su bili grofovi Keglevići, a danas obitelj Kaučić koji s puno pažnje i brige obnavljaju i održavaju veliko zdanje s mnoštvom umjetnina i predivnih uspomena, nažalost, bez ikakve pomoći državnih tijela koja bi mogla i trebala uskočiti da se sačuva neizmjerena vrijednost koja bi u nekom drugom društvu bila i cijenjena i pokazivanjem i te kako rentabilna.

U dvorcu Gorica s današnjim vlasnicima

OSTEL

Crkva svetog Emerika – (Mirka) nalazi se u podnožju Kostel gore i ruševina istoimenog grada koji je bio u vlasništvu grofova Keglević, a uz koji se vežu zanimljive priče o pre-sretanju prolaznika, svojevrsnoj i oprost za počinjena zlodjela zbog kršnosti i snažne građe pratnje koja se pojavila na oštar carev poziv, a vratila s počastima.

VINAGORA

Crkva svete Marije od pohoda nalazi se na uzvisini s koje se pruža veličanstven pogled. Vlasnici su bili grofovi Ratkaj.

VELIKI TABOR

Trenutno se obnavlja pa je moguće razgledavanje samo izvana. Restauriranje ide u pojedinim fazama. Nalazi se na

Veliki Tabor

uzvisini od 333 mnv. Vlasnici su bili grofovi Celjski, Matija i Ivaniš Korvin, Ratkaji, Oton Iveković, časne sestre i drugi... Građen je u drugoj polovici 15. stoljeća, plijeni svojom monumentalnošću i dominira nad okolicom.

MILJANA

Dugo je građen: od početka 17. st. do sredine 19. stoljeća. Nalazi se blizu Sutle i Velikog tabora. Vlasnici su bili Ratkaji, a danas obitelj Kajfeš. Posve je restauriran no na žalost nedostupan za razgledavanje. Djeluje negostoljubivo, gotovo napušteno.

MIHANOVIĆ

Nalazi se u Tuheljskim toplicama i posve je restauriran. Služi kao ugostiteljski objekt pod imenom jer je A. Mihanović često dolazio i duže boravio. Gradili su ga grofovi Erdödy koji su bili prvi vlasnici, zatim J. Brigljević, suprug sestre A. Mihanovića.

Ručak je bio organiziran u ugostiteljstvu, nasuprot Velikog tabora gdje se učinilo sve da se gost prekrasno osjeća i uvijek se s radošću vraća. Na vrhu brežuljka osim objekta koji je okružen voćnjakom, gdje su u malim sjenicama smješteni stolovi, kao kućice na drvu ili unutrašnjost velike bačve, vlasnici su uredili etno zbirku, repliku Velikog tabora, mnogo napisa o ljubavi ili slobodi, mali zoološki vrt gdje u zagorskoj gostoljubivosti uživa i dalmatinski tovar Stipe, srne, rijetke ptice, zečevi, paunovi, a sve je okruženo domaćim vinogradom i voćnjakom – tako da se doista teško odlučiti i više pohvaliti izvrsno jelo, okruženje ili ljubaznost domaćina.

To vrijedi i za sam izlet koji je doista pružio mnogo, gotovo do zasićenja, jer ni u ljepoti čovjek ne može premašiti svoju mjeru, no kad je tako dobro organiziran, kad je ozračje kreativno i motivirajuće – tada sve to zove na ponavljanje i ponovno, radosno istraživanje. ■

Miljana

Tribina HPZ, Uloga hrvatskog plemstva u očuvanju i održanju hrvatske nacionalnosti i državnosti

Ličko plemstvo i njegovo heraldičko znakovlje kao činjenice kulturnog naslijeđa i identiteta

Enver Ljubović

profesor na Gimnaziji u Senju

O ličkom plemstvu

U starom hrvatskom pravnom i društvenom uređenju postojalo je rodovsko i feudalno plemstvo. Rodovskom plemstvu su pripadali članovi nekog od 12 poznatih hrvatskih plemena zapisanih u tekstu sporazuma »Pacta Conventa« iz 1102. godine, a feudalnom plemstvu su pripadali plemići čiju zemlju su obrađivali zavisni seljaci.

Kao i u drugim dijelovima Hrvatske tako je i u Lici plemstvo proizašlo iz narodnog plemstva i onog feudalnog koje se počelo stvarati nakon 1102. godine, kada je Kraljevina Hrvatska stupila u ugovorni savez s Kraljevinom Ugarskom.

U Kolomanovim darovnicama treba, dakako, tražiti početak postanka hrvatskog plemstva, a nikako u doseljenu.¹ U vrijeme narodne dinastije u cijeloj Hrvatskoj gotovo da nije ni bilo plemstva. Ličko praplemstvo nije propalo nego se u početnim fazama feudalizma prilagodilo novonastalim prilikama i okolnostima.

Stanovnici ličkih gradova imali su veći društveni položaj nego feudalni podanici, pa tako ličko žiteljstvo srednjovjekovni izvori često spominju pod nazivom jobagioni, tj. oni koji su imali prava plemića te su mnogi među njima domogli se plemićkog statusa.²

¹ Miho Barada, Postanak hrvatskog plemstva, Časopis za hrvatsku povijest, knjiga 1, svezak 3, Zagreb, 1943., str. 215.

² Mirko Marković, Ličani kroz prošlost, naklada Jesenski-Turk, Zagreb, 2001., str. 31.–32.

Ličko plemstvo je nastalo iz vremena starohrvatske društvene hijerarhije i društvenog raslojavanja. Veoma važan nositelj nacionalnog identiteta u cijelom Hrvatskom kraljevstvu bila je srodnička povezanost stanovništva, a to se sadržava u pojmu »plemići dvanaest plemena Kraljevstva Hrvatskog (nobiles duodecim generationum regni Croatiae). To rodbinsko povezivanje bilo je bez sumnje simbo etničkog identiteta i »nacionalne svijesti«³.

Nakon 1102 godine lički plemići postojali su kraljevskim imenovanjem, a ne prema rodoslovnom naslijeđu. Ovdje se mijenjaju prilike pa je umjesto narodnog plemstva nastalo feudalno plemstvo koje je potvrđivao sam kralj.⁴

Srednjovjekovne isprave od 12. do 14. st. spominju mnoga hrvatska lička plemena kao i područja na kojem su obitavali (Čudomirići, Karinjani-Lapčani, Gusići, Kurjakovići od roda Gusića, Čačkovići, Poletčići, Mogorovići, Jamometi, Tugomirići, Lačničići, Hreljac-Petričevići, Izačići, Kobasići, Krčelići, Hržići i Batrakovići.

Dakako, najznačajnije mjesto među ličkim plemstvom u srednjem vijeku pripada kr-bavskim knezovima Gusićima, iz čijeg roda je bio i Pavao Gusić jedan od dvanaest predstavnika hrvatskog plemstva koji su sudjelovali 1102. godine pri izboru Kolomana za hrvatsko-ugarskog kralja. Barunska grana Gusića podijelila se u 18. st. u dvije grane obitelji, a plemenu Gusića pripadali su knezovi Izačići i Krčelići.⁵ Novijih feudalnih posjednika u Lici nije bilo mnogo, ali su u 14. st. u svome vlasništvu imali gotovo cijelu Liku.⁶

Od 13. do 15. st. imamo tri vrste plemstva: plemstvo 12 hrvatskih plemena, donacionalno plemstvo (vlastela) i ono plemensko plemstvo tzv. didiće.⁷

U 15. st. u Lici kao i u drugim kontinentalnim dijelovima Hrvatske javlja se armalno plemstvo koje umjesto plemićkog dobra dobiva od vladara, ponajviše kralja ili cara plemićki list s grbovnicom. O plemenitim ljudi gradokmetskog podrijetla oko 1510. godine u Lici je bilo 45 naselja s oko 500 kuća s oko 2000 stanovnika.⁸ Od 15. st. ostaje u Lici i cijeloj samo armalno plemstvo koje dobiva nov naslove kao npr. naslove grofa i baruna, pa tako Draškovići postaju grofovi, a Gusići baruni.

³ Ivo Rendić Miočević, Oživjela Hrvatska (problematski priručnik hrvatske povijesti u 16., 17. i 18. st.), Školska knjiga, Zagreb, 2004., str. 40.

⁴ Vjekoslav Klaić, Hrvatska plemena od 12. do 16. st., Rad 130, Zagreb 1897., str. 14.–16. i Vjekoslav Klaić, Rodoslovlje kr-bavskih knezova od plemena Gusić, JAZU, Rad 134., Zagreb, 1898., str. 190.–214.

⁵ Mirko Marković, Ličani kroz prošlost, Naklada Jesenski-Turk, Zagreb, 2001., str. 55.

⁶ Mirko Marković, nav. dj., str. 35.

⁷ Miho Barada, Postanak hrvatskog plemstva, Časopis za hrvatsku povijest, knjiga 1, svezak 3, Zagreb, 1943., str. 218.

⁸ Stjepan Pavičić, Seobe i naselja u Lici, Zbornik za narodni život i običaje, knjiga 41, JAZU, Zagreb, 1962., str. 41.

Mnogi su lički plemići dobili plemstvo i grb u 15. st, a o čemu svjedoči i Korjenić-Neoričev grbovnik iz 1595., kao npr. Rubčići-Rupčići, Orlovčići, Vladimirovići (Rukavine), Vukovići, Kovačići. Vilići, Novakovići, Bačići, Bosnići, Rajkovići, Mrgetić, Grubišići, Križići i drugi.⁹

Prije nego što su je Osmanlije pokorili, Lika je bila dobro naseljena s mnogo plemićkih kurija, a mnogi plemići su se odselili u sigurnije krajeve Hrvatske ili izvan Hrvatske.

Oslobođenjem Like krajem 17. st. Lika je naseljena novim stanovništvom (Bunjevci, Gorani, pravoslavni, Primorci). Godine 1714. Lika postaje dio Vojne krajine, a 1746. nastaje novo uređenje Vojne krajine, a Lika biva proglašena carskom zemljom s obvezom muškaraca da kao carski podanici služe vojsku. Posebice je bilo zanimljivo razdoblje od 1750. do 1848. godine u kojem nastaje lički časnik, a krajiško društvo ostaje i dalje društvo privilegiranih statusa. Od 18. st. u novonastalim društvenim i političkim prilikama plemićki naslovi su se dobivali dodjelom pojedinih vrsta odlikovanja, napose onih vojničkih.

Područje u kome su se Ličani posebice istaknuli bilo je vojništvo, pa ni jedan kraj u Hrvatskoj nije dao toliko generala i podmaršala austrijske vojske.

U novonastalim društvenim i političkim prilikama, u vrijeme austrijske carice Marije Terezije koja je ustanovila 1755. godine odličje Red Marije Terezije i njezinih nasljednika plemićki naslovi su se dobivali dodjelom pojedinih vrsta odlikovanja, napose onih vojničkih (Red Sv. Stjepana, Red Željezne krune i Leopoldov red). Sva ova odlikovanja nosila su pravo na uvrštenje u plemićki stalež i pravom na grb.¹⁰ Tako je npr. odličje carskog viteza nosilo dobivanje nasljednog plemstva, a plemićka diploma koju je dodjeljivao vladar postojala je punovažna tek kada je obznanjena i prihvaćena na sjednici Hrvatskog državnog sabora. Plemstvo u vrijeme Habsburgovaca imalo je plemićke naslove: knez, grof, barun, vitez i plemić, a lički plemići su uglavnom nosili naslove grofa, baruna, viteza i plemića dok kneževski naslov nitko s ovih prostora nije nosio. Mnogi lički časnici nosili su nova odlikovanja bez obzira na vjeru i podrijetlo, a 1757. godine ozakonjeno je pravo zaslužnih časnik, koji su bili neplemičkog podrijetla, da poslije 30 godina vojne službe mogu steći nasljedno plemstvo.¹¹

Plemićki stalež su stekle poznate starješinske (časničke) obitelji koje su stoljećima pripadale krajiškom gornjem sloju, a mnogi su dospjeli do neposredne blizine habsburških careva i nadvojvoda.

Plemićki stalež stekle su poznate časničke obitelji zbog revnosti u izvršavanju vojničkih dužnosti, kao npr. Oreškovići, Tomičići, Čanići, Vrkljani, Došeni, Jovanovići, Filipo-

⁹ Enver Ljubović, Grbovi plemstva Like, Gacke Krbave, Megrad, Zagreb, 2003., st. 42.

¹⁰ Enver Ljubović, nav. dj., str. 42.

¹¹ Drago Roksandić, sv. I, str. 46. i 47.

vići, Vučetići, Devčići, Kneževići, Holjevci, Vukovići, Kolakovići, Rastići, Budisavljevići, Drakulići, Vukasovići, Mesići, Sertići, Jurkovići, Tomljenovići, Rukavine i drugi¹².

Tako se u Lici formira vojničko plemstvo koje je imalo zadaću da brani prostor Vojne krajine, koji je često bio ugrožen upadom Osmanlija s područja Bosne i Hercegovine.

Zato je i ta realnost ratničkog načina života koji je dominirao svakodnevicom ličkog čovjeka vidljiva u grbovima svih ličkih plemića-časnika koji su dobili plemstvo i grb od vladara za vojničke zasluge. Često različitim simbolima u grbu prepoznajemo njegova nositelja, a svojim stilskim osobinama i likovima predstavljaju vrijeme i sredinu gdje su nastali i kada su nastali.

Grbovno znakovlje Like je agresivnije od nekih drugih dijelova Hrvatske zbog stalne obrane vlastitog ognjišta i državnih granica na prostoru cijele Vojne krajine uz granicu s Bosnom i Hercegovinom. Primarna i osnovna funkcija svakog grba je da adekvatno i trajno identificira pojedinca, obitelj ili društvene grupe.¹³

Grbovi vojničkog plemstva u Lici uglavnom obiluju likovima različitog oružja, obrambenim zidinama i kulama, tipičnim životinjskim i ljudskim likovima oboružanim sabljama ili mačevima u borbenom stavu, a najizrazitiji i najznakovitiji lik u spomenutim grbovima je lik odsječene glave Osmanlije s brkovima koja je nabodena na sablju. Ovaj heraldički lik nalazi se samo u grbovima ličkih časničkih obitelji i nigdje drugdje u Hrvatskoj.

Sablja kao heraldički simbol u grbovima zapadnoeuropske i srednjoeuropske heraldike ne postoji. Sablju krivošiju uvijek zamjenjuje ravni mač pa je sablja, dakle tipičan hrvatski, odnosno uskočki heraldički simbol.¹⁴

Osim oružja u grbovima je zastupljen različit životinjski svijet, ponajviše lav i orao, te su ovi životinjski likovi najčešći i najomiljeniji likovi u ličkoj heraldici. Od mitoloških bića zastupljen je jednorog, grifon (orolav) koji je ovdje došao utjecajem srednjoeuropske heraldike, te triton i zmaj.

U grbovima ličkih plemića čest motiv su i nebeske pojave, kao. npr. zvijezda, polumjesec, trobrijeg i rijeka pa nekoliko grbova obiluje spomenutim likovima.¹⁵

¹² Dragutin Pavličević, O pučanstvu Krbave, Like i Gacke s posebnim osvrtom na Bunjevice, Krbavska bitka i njezine posljedice (katlog Znanstvenog skupa), Hrvatska matica iseljenika i Zavod za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta, Zagreb, 1997, str. 219.–220.

¹³ Dubravka Peić Čaldarović, Grbovi hrvatskog plemstva-činjenice kulturnog naslijeđa i identiteta, Povijesni prilozi, Hrvatski institut za povijest, Zagreb, 2006., str. 88.

¹⁴ Enver Ljubović, nav. dj. str. 44.

¹⁵ Likovi nebeskih pojava bili su dosta omiljeni u vrijeme Hrvatskog narodnog preporoda po ugledu na »ilirski grb« ili tzv. ljeljivu, a to je bilo vrijeme širenja nacionalnih ideja, a posebice afirmacije i hrvatskog književnog jezika i kulture uopće.

Od biljnog svijeta u heraldici ličkoga plemstva zastupljeni su kao heraldički motivi: ljiljani, ruže, tulipani, krošnje stabla ili grane, snop žita i vinova loza.

Svi plemićki grbovi koji se danas zajedno s grbovnicama nalaze u arhivima, muzejima, knjižnicama i privatnim zbirkama potomaka plemićkih obitelji pružaju dragocjene podatke za proučavanje vremena i prilika u kojima su nastali te su heraldički spomenici ponekad i jedini povijesni izvori o osobama na koje se odnose.

Upravo zbog toga heraldika ili grboslovlje u posljednjih nekoliko godina dobila je izuzetno veliko značenje jer dakako, danas mnogi istražuju svoje korijene i traže biljeg svoga identiteta i istosti sa samim sobom.¹⁶

SENJSKO PLEMSTVO

Senjsko je plemstvo po svom podrijetlu različito, a među plemićkim obiteljima ima auhtonih obitelji iz Senja ili bliže okolice, s Krka, iz Hreljina, Bakra, Modruša, Like ili dalje iz Dalmacije s teritorija pod upravom Venecije gdje su mnogi imali titulu *conta* i *nobila*, a bili su upisani u »*Libro aureo dei veri titolati*« (»Zlatnu knjigu plemića«).

Nekoliko plemićkih obitelji doselilo se iz Bosne i Hercegovine¹⁷, bježeći pred Turcima, pa dosta plemića vodi podrijetlo iz starog »bosanskog hrvatskog plemstva«.¹⁸

Neki su došli kao plemići ili su kao trgovci, pomorci ili vojnici časnici, zbog posebnih zasluga izdignuti u plemićki stalež i promaknuti u vitezove i knezove.

Dosta je bilo plemićkih obitelji iz Italije, Njemačke, Austrije, Kranjske i Mađarske koji su zbog različitih poslova ostali u Senju duže vrijeme.

Domaće hrvatsko plemstvo iz svih hrvatskih krajeva, a ponajviše iz Bosne i Hercegovine, živjelo je u Senju tijekom različitih povijesnih razdoblja. Primjer su sljedeće obitelji: Simić, Smoljan, Kuhačević, Kukuljević, Radojević, Heraković, Radić, Rubčić-Rupčić, Miletić, Lenković, Radibratović, Mikulanić, Milašin, Mudrovčić, Stipanović, Celović, Čidinović, Vukasović, Vukelić, Stipšić, Tomljanović, Geržani – Kranjac, Ježić, Brajković, Bogut, Buhovatz, Hreljanović, Vukotić, Baljardić, Vlatković, Suminić, Živković, Margetić-Margitić, Gojčić, Domazetović, Desantić, Kružić, Lukinić, Lasinović, Vraniczany, Matijašević, Perović, Čolić, Daničić, Homolić, Jurić, Jurišić, Jurjević, Jurković, Kolaković, Konjiković, Bastašić, Marinković, Mirković, Batalović, Kukuljević, Vranjanin, Vučetić,

¹⁶ Blaženka Ljubović-Enver Ljubović, Grbovi i natpisi na kamenim spomenicima Senja, Senjsko književno ognjište, Senj, 1996., str. 5.

¹⁷ Franjo Antun Ručić, *Segniensium nobilium familiarum connotatio*, Rukopis senjskog kanonika Ručića iz 1823. godine. Danas se ovaj rukopis nalazi u Arhivu HAZU, Zagreb, signatura III. d. 60.

¹⁸ Predlošci za grbove uzimani su iz različitih grbovnika, a ponajviše iz onih za koje se tvrdilo da sadrže grbove bosanskog plemstva, a to su bili Korjenić-Neorićev i Fojnički grbovnik.

Rajković, Rožanić, Skradinjanin, Bačić, Krivošić, Lalić, Vudragović – Udragović, Draganić, Ručić, Novaković, Ugarković, Radaković, Poličanin, Blažiolović, Rožanić, Batalović, Vukšić, Tvrdislavić, Miović, Marković, Posedarski i Malagrudić.

U 17. st. dolaze Bunjevci koji se uključuje u razne vojne posade pa u vrijeme djelovanja Vojne krajine mnogi pripadnici bunjevačkog roda zbog vojničkih zasluga bivaju promaknuti u plemićki stalež s pravom na uporabu grba u svim prigodama.

Grad Senj imao je ustrojstvo vlasti po uzoru na velike gradove u Hrvatskoj. Senj i područje okolice Senjske župe imali su od starine veliki broj plemenitaških porodica iz kojih su mogli izaći visoki časnici, suci ili crkveni velikodostojnici.¹⁹

Senjsko plemstvo uglavnom se formiralo prije dolaska Turaka u zaleđe Senja, tj. u Liku. U Hrvatskoj se plemićki naslov stjecao na dva načina, carskom ili kraljevskom darovnicom ili plemićkom poveljom, tzv. grbovnicom koja se podjeljivala za različite doprinose nositelja grba ili cijele obitelji. U svezi sa senjskim plemićkim obiteljskim grbovima, treba istaknuti pitanje nastanka senjskog plemstva. Dakako, o tomu imamo najranije potvrde već krajem 15. st., a na to nas upućuju mnogi heraldički kameni spomenici iz Senja koji kazuju o starijem postojanju plemstva u Senju i njegovoj bližjoj okolici. Izvore za postojanje pojedinih obiteljskih grbova treba potražiti izvan ovoga područja, uglavnom, u različitim arhivima i muzejima ili privatnim obiteljskim fondovima.

Mnogi su bili upisani u patricijat grada Senja, kao istaknuti plemići, a narodnim knezovima bila su priznata stečena prava. Plemići su upravljali gradom, a zvali su se patriciji senjski i bili su udruženi u Gradsko vijeće (senatus urbis).

Postojala su tri vijeća u ranijem razdoblju, Malo općinsko vijeće, Veliko općinsko vijeće i Vijeće plemića. Veliko vijeće bilo je sastavljeno od plemića i pučana, a općinski sudac i kancelar bili su plemići pa su po Statutu iz 1388. bili najvažniji službenici općine – grada.²⁰

U gradu Senju bilo je nekoliko plemićkih obitelji iz Njemačke, Austrije, Kranjske i Mađarske: Ritter-Vitezović, Portner, Edling, Lamberg, Stauber, Wernegg, Paus de Rosenfeld, Aichleburg, Marburg, Lang i Helmen.

Neke od ovih doseljenih obitelji pripadale su plemstvu grada i države odakle su se doselile ili su im habsburški vladari podijelili plemstvo i grb za različite zasluge. Članovi nekih plemićkih obitelji dospjeli su do neposredne blizine habsburških nadvojvoda i careva. Kranjske i štajerske plemićke loze nosile su srednjovjekovnu kolonizaciju unutar austrijskih zemalja. Te su plemićke obitelji pripadale starim plemićkim lozama Svetog Rimskog Carstva. Svi su oni došli u Senj zbog trgovačkih ili vojničkih poslova te se pril-

¹⁹ Stjepan Pavičić, Senj u svojem naselnom i društvenom razvitku od 10. st. do turskog perioda, Senjski zbornik III., 1967.–1969., str. 340.

²⁰ Mirko Zjačić, Statut grada Senja, Rad JAZU, 369., Zagreb 1975., str. 50.–52.

godili novoj sredini i isticali kao vrsni trgovci, pomorci, ratnici, državni službenici ili crkveni velikodostojnici. Bili su vjerni vladaru koji ih je uzvisio u plemićki stalež i dodijelio im grb. Plemićke obitelji davale su biljeg gospodarskom, političkom i kulturnom životu grada kroz dugi niz godina. Plemići su isticali svoje grbove na pročeljima obiteljskih kuća, na obiteljskim grobnicama, u mnogim poveljama i potvrđama, pa čak i na grlima cisterni iz dvorišta svojih obiteljskih kuća. Zato su senjski plemići i po tomu bili posebni u odnosu na druge plemiće.

Dva popisa senjske vojne posade iz 1540. i 1551. godine daju nam puno podataka o tomu, tko su bili pravi Senjani, a tko doseljenici te koji su rodovi bili pučki, a koji plemićki jer su časničke položaje mogli obnašati jedino plemići.²¹ Posebna privilegija bila je dodjela gradskog patricijata koji je bio časno odlikovanje, a posebice se dodjeljivano kapetanima, vojvodama i drugim odličnicima grada za različite zasluge.

U zapovjedništvu vojne posade, dakle, služili su plemići koji su zauzimali dočasničke i časničke položaje, a iznos mjesečnih plaća govori nam o tome, koje su bile časničke i dočasničke plemićke obitelji u stalnoj vojnoj posadi.²²

Prelaskom grada Senja pod habsburšku vlast priznaje se gradski Statut, stare povlastice i gradsko plemstvo. Zasigurno je veći rang imalo ono plemstvo koje je priznanje dobilo od Austro-Ugarske, a manji ono plemstvo koje je imalo samo gradski plemićki status. Plemstvo u zemljama pod austrougarskom vlašću dodjeljuje vladar na temelju grbovnice, a potvrđuje Hrvatski sabor na svojim sjednicama, dok su u Veneciji grbove birali sami pojedinci, nositelji pojedinih titula jer mletački duždevi u svojim poveljama nisu dodjeljivali grbove. Heraldika se u Veneciji, dakle, razvijala slobodnije, bez nekih strogih pravila kao u Austro-Ugarskoj.

U drugoj verziji Statuta iz 1640. kralj Ferdinand III. potvrđuje stare povlastice i privilegije građana Senja. Po tom Statutu stanovništvo Senja dijelilo se na plemiće (nobiles), građane (cives) i stanare (incolae) koji nisu bili Senjani, a među njima bilo je dosta trgovaca i obrtnika. Na čelu grada bila su dva suca, jedan plemićki, a drugi pučki (građanski), koji su birani svake godine. Sve općinske časti obnašalo je nekoliko obitelji koje su činile gradski patricijat. Pridošlice svojim obrazovanjem, dobrim imovinskim stanjem, obnašanjem različitih vojnih dužnosti ili ženidbenim vezama stječu veliki ugled u novoj sredini. Oni ističu svoj stari grb ili daju izraditi novi. Ženidbene veze, kao i sporovi oko pojedinih posjeda, povezivali su pojedine plemićke obitelji. Neke od ovih pridošlih obitelji pripadale su, dakle, plemićima još u svojoj staroj domovini pa su tražili priznavanje plemićkih povelja. Zanimljiv je bio položaj doseljenih uskoka koji su mogli sudjelovati u životu grada Senja jedino ako ih je Vijeće plemića proglasilo plemićima ili građanima Se-

²¹ Stjepan Pavičić, nav. dj. str. 341.

²² Radoslav Lopašić, Spomenici Hrvatske krajine, sv. 1., str. 273.

nja. Uskoci koji su došli s plemićkim titulama nisu još imali plemićke povlastice jer nisu bili na hijerarhijskoj ljestvici senjskoga društva. Senjski plemići i građani zadržali su različite povlastice, koje vojnici koji su služili u posadama nisu imali.

Civilna i vojna uprava u gradu Senju, koji je još od rimskog razdoblja imao dugu tradiciju gradskog života, bila je integrirana u jednu cjelinu, jer grad Senj nije bio nikada isključivo vojni grad. Civilni dio života, dakako, odvijao se po kodeksima Statuta iz 1388., kada je grad priznavao vlast krčkih knezova Frankopana.²³

Između domaćih senjskih obitelji i novopridošlih uskoka često su sklapani brakovi pa se i na taj način jedan dio doseljenog življa inkorporirao u grad i gradski život.

Daničići, jedna od najslavnijih uskočkih obitelji podrijetlom iz Bosne, ženidbenim vezama bili su povezani s plemićkom obitelji Verones, Mikulanić²⁴, Blagajić, Hreljanović i Homolić. Prema jednom rodoslovlju obitelji Daničić iz 18. st., Juraj Daničić mlađi, uskočki vojvoda, oženio se oko 1580. Helenom Verones koja je pripadala starom senjskom plemstvu obitelji Verones. Obitelj Verones doselila se u Senj iz Italije, iz grada Verone. Njegov brat Matija bio je oženjen Katarinom Mikulanić, koja je bila kćerka uskoka građanskog podrijetla iz obitelji Mikulanić, koja će kasnije od cara Rudolfa II. dobiti plemstvo i grb.

Nekoliko plemićkih obitelji vodi podrijetlo iz Italije, a to su: Milanese, Marchioli, Verones, Carina, Bassan-Sacchi, Demelli, Sussani, Benzoni, Strozzi, Marotti, Petazzi, De Ponte, Della Rovere, Barbo, Cardinalibus, Locatelli, De Spalatin, Zandonati, Caballini, Palegriani, Tausani, Rubelli, Moretto, Desanti, Scarpa, Costelioni, Benzoni, Gismano i Minoli. Većina talijanski plemićkih obitelji bila je ženidbenim vezama povezana s mnogim hrvatskim plemićkim obiteljima i te su obitelji uglavnom bile pohrvaćene.

U popisu koji je objavio Mile Magdić nalazi se i popis građanskih porodica senjskih (familie cittadine di Segna).²⁵ Većina tih građanskih obitelji dobile su plemstvo zbog različitih doprinosa, a to su uglavnom bile domaće i doseljene obitelji koje su branile grad i čiji su članovi bili u vojnim posadama ne samo Senja nego i drugih gradova na prostoru Senjske kapetanije. Ove građanske obitelji uzdignute su u rang senjskih plemića, a neki su kao znak plemićke časti imali i kamene grbove na ulaznim portalima svojih kuća. Bilo je slučajeva da su istaknuti pojedinci da bi podigli svoj ugled sami uzimali grb, npr. trgovačka obitelj Bobuš. Grb je za njih bio znak časti i dostojanstva u gradu Senju jer su oni bili imućni trgovci i bogati građani.

²³ Radoslav Lopašić, Spomenici Hrvatske krajine, knjiga III. (Monumenta 15. 16. i 20.), 1899. str. 392.–393. i 406.–409.

²⁴ O podrijetlu plemićke obitelji Mikulanić raspravlja se u: I.O.H.K.R., Croatica fasc. 12., 1607., br. 25., od 25. rujna 1607.

²⁵ Mile Magdić, Popis patricijskih i građanskih porodica senjskih od godine 1758., Časopis Starine br. 17., Zagreb 1885., str. 49.–53. Ovaj popis slučajno je pronađen u Gradskom arhivu koji je izgorio tijekom bombardiranja Senja u Drugom svjetskom ratu, listopada 1943.

Neki plemići zadržali su se u Senju duže vrijeme, neki su napustili grad u drugoj polovici 19. st., kada Senj gospodarski slabi poslije izgradnje pruge Zagreb – Rijeka i uvođenja parobroda u pomorski promet, tako da se sva trgovina i promet prebacila u Rijeku. Grad Senj i grad Bakar gospodarski slabe, opada broj stanovništva, a mnoge plemićke obitelji napuštaju Senj i odlaze u prosperitetnije gradove, u Rijeku, Karlovac i Zagreb.

Plemstvo grada Senja bilo je hrvatsko-ugarsko (*Nobilis Hungariae Croatiae ac Slavoniae*) te plemstvo Svetog Rimskog Carstva (*Nobilis Sacri Romani Imperii*), plemstvo Austrijskih nasljednih zemalja (*Regnumque Dominiorum haereditariorum*), austrijsko carsko plemstvo, ugarsko i kranjsko plemstvo, dok papinskog plemstva nije bilo u gradu Senju. Mnogi plemići pripadali su plemstvu grada Senja i bili su uneseni u protokol senjskih plemića – patricija, tj. senjskog gradskog patricijata.

Mnogi dobivaju austrijsko ili ugarsko grofovstvo i barunat kao i pravo na proširenje svoga plemićkog grba s novim pridjevcima. Nekima je dodijeljeno Odlikovanje viteza, Carskog ili zlatom ovjenčanog viteza (*eques aureatus*), zatim Red andeoske zlatne Konstantinove vojske Sv. Jurja²⁶, Orden podvezica, utemeljen 1439., Orden zlatno runo Habsburgovaca kao nagrada za zasluge i vjernost vladaru, utemeljen 1429., Red željezne krune III. razreda i Red Franje Josipa. Vitezovi Reda željezne krune III. razreda imali su pravo zatražiti od vladara nasljedno viteštvo koje se uglavnom i dobivalo. Priznavanjem i dodjeljivanjem plemstva od strane Austro – Ugarske pojedine plemićke obitelji dobivaju nove pridjevke koji postaju sastavni dio njihova imena kod tituliranja. Austrijsko plemićko viteštvo i barunat dobivao se promaknućem u plemićki stalež i dodjeljivanjem plemićke diplome, odnosno grbovnice. Bilo je dosta senjskih plemića i plemićkih obitelji koje su odlikovane Redom Željezne krune ili Redom Franje Josipa, a svako od ovih navedenih odlikovanje nosilo je viteški naslov.

Grbovi senjskih plemića uglavnom pripadaju tzv. razdoblju mrtve heraldike (16. – 18. st.), a nekoliko grbova je iz razdoblja 19. stoljeća. U stilskom pogledu grbovi uglavnom nose osobine razdoblja u kojem su nastali te su renesansne i barokne izvedbe, a odlikuju se bogatim dekorativnim elementima i različitim ukrasima.

Nekoliko kamenih grbova iz grada Senja pripada razdoblju gotike i renesanse. Iz 20. st. nema grbova jer se nakon propasti Austro – Ugarske 1918. grbovi nisu dodjeljivali. Najviše je plemićkih naslova i grbova dodijeljeno u 18. st., kada je plemstvo gospodarski ojačalo svoj položaj i ugled na ljestvici senjskog društva i pripadnosti nobilima. Raspon starosti senjskih plemićkih grbova ide od 14. st., a obuhvaća vladavinu krčkih knezova Frankopana, hrvatsko – ugarsko razdoblje i austrijsko, odnosno razdoblje vladavine loze Habsburgovaca.

²⁶ Ovo odlikovanje ustanovio je Fridrik III. godine 1486. za doprinos i požrtvovanje u obrani protiv Turaka. Sveti Juraj, svetac i vitez, bio je zaštitnik grada Senja, pa je zato ovo odlikovanje senjskim plemićima bilo najdraže.

SIMBOLIKA U GRBOVIMA SENJSKIH PLEMIČA

Kada je u pitanju simbolika i likovi na senjskim grbovima, onda se s pravom može reći da su senjski plemićki grbovi puni različite simbolike koja se odražava kroz uporabu različitih likova u štitovima pojedinih grbova.

Zanimljiva je kombinacija simbola, ali ipak u grbovima dominira životinjski svijet: lavovi, kune, kozorog, vuk, orlovi, grifoni²⁷, jednorog, zatim oružje: sablje, buzdovani, mačevi, puške, bradve, koplja i vojnici s kalpacima.

Često su na grbovima kao likovi kule²⁸, tvrđave, zvonici, cisterne, ključevi i drugi dijelovi arhitekture. Na nekoliko grbova imamo i dijelove ljudskog tijela: glave, ruke ili čitavo tijelo. Na nekoliko grbova prikazane su zastave i kugle.

Posebice su u grbovima zastupljene turske glave s turbanima koje su nabijene na sablju, a taj lik i motiv je simbolizirao stoljetnu borbu ovih prostora protiv Turaka. Čest je lik u senjskim plemićkim grbovima oklopljena ili obučena ruka desnica u kojoj je uglavnom sablja ili mač.

Dosta je zastupljen i biljni svijet u senjskim obiteljskim grbovima: ruža, ljiljan, tulipan, stablo drveta, zeleni ili osušeni list i drugi različiti cvjetovi.

Česti su i vojnici u ratnim odorama, likovi nebeskih pojava, najčešće zvijezda, polumjesec, trobrijeg, a na dvama grbovima nalazi se rijeka kao nebeska pojava.

S pravom možemo reći da je jako malo, gotovo nikako, zastupljena pomorska simbolika u grbovima iako je Senj bio pomorski i trgovački grad tijekom cijelog svoga povijesnog razdoblja. Brod kao heraldički lik nalazi se na grbovima senjskih plemićkih i trgovačkih obitelji Sussani (Suzan ili Suzanić), Krajač i Rubelli.

Heraldički štitovi u grbovima senjskih plemićkih obitelji su razdijeljeni, raskoljeni, raščetvoreni te su različitog oblika, od polukružnih, jajolikih, konkavnih ili štitova u obliku konjske glave (testa di cavallo).

Kacige su najviše turnirske i na kopču, s otvorenim i zatvorenim vizirom.

Ukrasi na kacigama obično imaju neke zajedničke nazivnike, a ukras je neka životinja, dijelovi ljudskog tijela, dijelovi životinje ili perje, zastave ili neka od nebeskih pojava. Na nekoliko kaciga nalaze se krune kao znak ranga i povlastice plemstva, a to su uglavnom barunske i grofovske krune.

Danas se povelje o dodjeli plemstva i rodoslovlja koja su se prilagala u svrhu dobivanja plemstva i grba čuvaju u arhivima, knjižnicama i privatnim zbirkama diljem Hrvatske.

²⁷ Grifon (grif) ili je mitska životinja s orlovskim kljunom i krilima, a tijelom lava. Grifoni su simboli dviju Kristovih priroda: ljudske i božanske. Povezuju zemaljsku snagu lava s nebeskom energijom orla, i predstavljaju simbol snage i budnosti.

²⁸ Kula je simbol budnosti i uzdizanja između neba i zemlje.

Kao izvor za poznavanje i izučavanje grbova danas nam služe i stare feudalne i akademske diplome, koje su katkad bile ukrašene grbom vlasnika diplome. Do vrijednih podataka o pojedinim plemićkim obiteljima može se doći izučavanjem nekih vrijednih fondova koji se danas čuvaju u Hrvatskom državnom arhivu. To je prije svega fond »Hrvatske plemićke obitelji i vlastelinstva« poznat pod nazivom N. R. A. (Neoregistrata acta) i Zbirka srednjovjekovnih isprava do 1526. god. poznata pod imenom D. M. V. (Documenta mediaevalia varia).

VINODOLSKO PLEMSTVO

Kroz cijelu povijest Vinodola na širokom prostoru, dakako, uz plemićke obitelji Frankopane i Zrinske, kao neosporne gospodare ovih prostora,²⁹sve do kraja 17. st. živjeli su i drugi hrvatski plemići, koji su obnašali različite upravne dužnosti, a plemićki status i pravo na grb obitelji su dobile zbog revnosti u obnašanju tih dužnosti od austrijskog cara-kralja, a naročito su se istaknuli oni koji su obnašali vojničke dužnosti.

Među mnogim plemićima Vinodola bili su upravitelji pojedinih imanja, ili frankopanskih ili zrinskih, potknežini, kapetani, kašteleni i porkulabi mnogih utvrđenih gradova-mjesta u Vinodolu, a te dužnosti su bile nasljedne.

Vinodolsko plemstvo pripadalo je hrvatskom donacijalnom plemstvu, a plemstvo s pravom na isticanje grba dobili su od cara-kralja dodjelom plemićke povelje (grbovnice) ili plemićkog lista.

Zbog čestih napada Turaka s prostora Vojne krajine naseljavalo se dosta stanovništva iz Like, Senja i Modruša, a među njima je bilo i plemićkih obitelji koje su se trajno naselile u Vinodol. Mnoge plemićke obitelji su se poslije odselile iz Vinodola u druge krajeve Hrvatske, gdje i danas mnogi žive. Od plemićkih obitelji Vinodola svakako treba uz Zrinske i Frankopane spomenuti: Butkoviće, Zduniće, Hadroviće, Tonkoviće, Lončariće, Ježiće, Marijaševiće, Kabaline, Mrzljake, Jurjeviće, Suvíce, Striziće, Dešiće, Mažuraniće.

Sve te plemićke obitelji ostavile su duboke tragove i spomen iako su kratko živjele na prostoru Vinodola, a to se uglavnom vidi po pridjevima koje su te plemićke obitelji nosile, živeći daleko od Vinodola, npr. »Vinodolski«, »de Bribir«, »Grobnički« i »Hreljinski«. ■

²⁹ Potknežin je bio vlastelinov zamjenik, a često se u dokumentima spominje i pod imenom dvornik, a kaštelen ili porkulab je vlastelinski službenik, odnosno upravitelj tvrđave.

Časna plemićka viška obitelj Doimi di Delupis i obmanjivači

Ivo Durbešić

predsjednik Hrvatskog plemićkog zbora

Porijeklo prezimena i postojbina

Obitelj prezimenom Dujmi, Duimi i Doymi javila se u osvit stvaranja prezimena u Hrvatskoj u 13. stoljeću. Do tada u stvari prezimena i nije bilo nego se govorili samo o imenima povezanim s očevim imenom na primjer Dujam Antin i sl. Prezimena su najčešće patronimici – stvarani od imena (Dujmić), od nadimaka (Tartaglia – tartagliare – mucati) i sl. U našem slučaju to je tipičan patronimik od čestog dalmatinskog imena Dujam i zapravo je **Dujmić**.

Današnji oblik prezimena DOIMI je talijanizirano prezime kao i mnoga druga (Mladinić u Mladineo, Vusić u Vusio itd)

Po nekoj literaturi (Duišin 1938) obitelj spada u hrvatsko praplemstvo s postojbinom u Trogiru gdje se spominju prvi put 1200. godine (Madirazza 1900) a kasnije se grana na Brač, Hvar i Split.

Hrvatsko praplemstvo ili rodovsko plemstvo se smatra ono prije i za vrijeme narodnih vladara i oligarsko plemstvo u dalmatinskim gradovima pod bizantskom vlašću.

Razdoblje feudalnog plemstva započinje dolaskom ugarskih kraljeva – dobivali su pored naslova i feude.

Nakon 1438. godine počinje razdoblje plemstva samo s grbovnicama.

Tek dolaskom Habsburgovaca od 1527. g. pored plemićkog status dijeli hrvatski kralj i naslove (grof, barun, i sl.) koje se kasnije diferencira u čisto vojnička i civilna do 1918.

U Dalmaciji za vrijeme venecijanske uprave u trajanju od preko 300 godina od 1420. – 1797. uz priznaje svih starih plemićkih statusa dodjeljivala je Venecija i naslove samo *conte* i *nobile*.

Palača Doimi na Visu danas

Novija komparativna istraživanja (Andreis 2006.) taj podatak o trogirskim plemićima Doimi ne potvrđuju. Podatak Buffalisa (Madirazza 1900.) da je **Petar sin Nikole Dujmova** 1295. godine uzeo za ženu **Uršu** kćer bana Pavla Šubića i da je tim putem Šubićevo krilo došlo u grb Doimi po novijim komparativnim istraživanjima je također se ne može potvrditi. (važno za neke kasnije izvedene tvrdnje o porijeklu obitelji).

Bosanski kralj Tvrtko koji je vladao u svoje vrijeme i velikim dijelom Dalmacije podijelio je 1390. g. **Dominusu Jurju Doimi** plemstvo otoka Brača, a ka-

snije ugarsko-hrvatski kralj Sigismund 1413. god. podijelio je **Matiji Stanku, Simonu i Jurju Doimi** plemstvo Splita (Hayer 1873.)

Duišin (1938.) spominje da je obitelj tog prezimena na Hvaru prvi put zapisana u 17. stoljeću i da su se doselili s Brača. Iako su bili plemići kao doseljenici u drugu komunu nisu pripadali hvarsko-viškom plemićkom vijeću. Tijekom vremena ženidbom i nasljedstvom usko su se vezali za plemićku obitelj Vukasinović koja je izbjegla iz Bosne i dodali njihovo prezime svome i od tada se nazivaju Dujmić – Vukasinović odnosno taljanizirano **Doimi de Lupi ili de Lupis**.

Kako su u mletačko doba Hvar i Vis bili jedna komuna obitelj se naselila i na Vis.

Rodonačelnici plemićke obitelji

Ono što je sigurno i potvrđeno u Venecijanskom arhivu u knjizi »LIBRO AUREO DEI VERI TITOLATI« mletačkog magistrata, odnosno novijim istraživanjima (Granić 1991.), da su **don Petar Silvestar i Ivan Stjepanovi i njihov nećak Stjepan Alvisov** priznati kao plemići Svetog Rimskog Carstva dekretom Venecijanskog senata 11. kolovoza 1753. i upisano u knjigu »Libro Aureo«.

Znači Petar Silvestar, Ivan i Stjepan su povijesno potvrđeni rodonačelnici plemićke obitelji. Doimi di Delupis.

Kasnije 1855. godine **Stjepanu** prefektu grada Kotora dodijeljeno je austrijsko viteštvo III. reda željezne krune s predikatom di DELUPIS što je 10 godina kasnije prošireno i na braću **Petra i Alojza**.

Grb

Štit je zaokrenut u desno za 45 ° poprečno podijeljen. Gore na plavom polju je zlatna osmerokraka zvijezda dole na zlatnom polju položeno otvoreno crno orlovo krilo. Ukrašen je zatvorena turnirska kaciga koja gleda u desno sa zlatnom krunom te desno okrenutim zlatnim lavom i dva crna otvorena orlovska krila sa zlatnim šestokrakim zvijezdama.

Postoji više varijanti plemićkog grba. Razlike su u položaju otvorenog krila i osmo ili šestokrakoj zvijezdi, a pojavljuje se u grbu i zlatni lav.

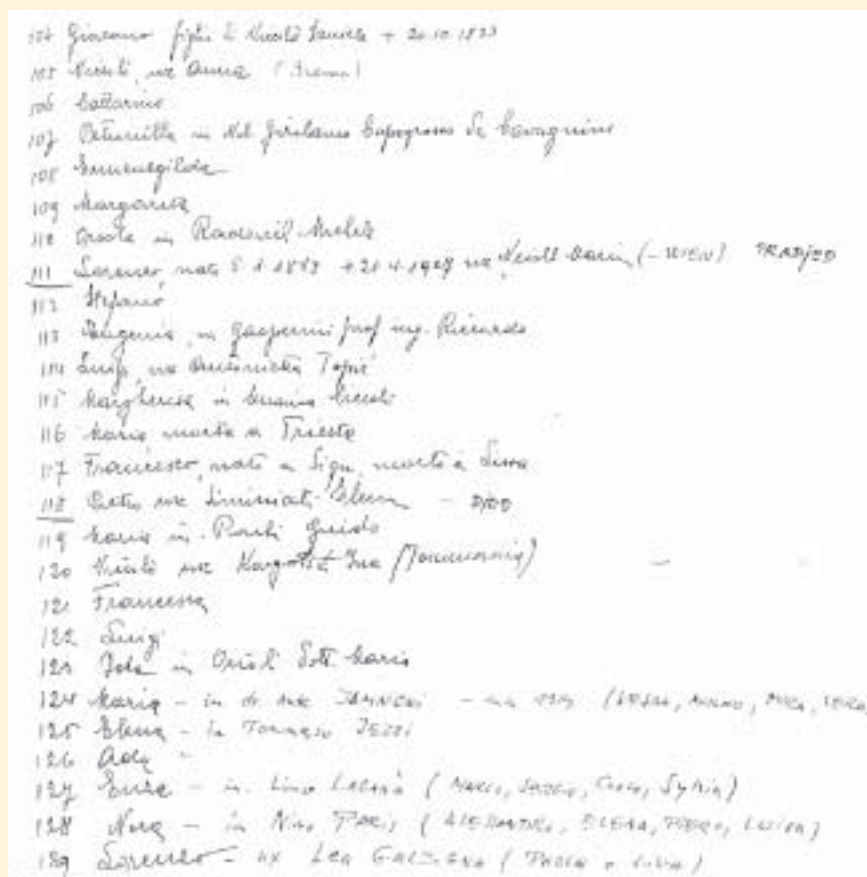

Osnovni grb obitelji

Rodoslovlje

Talijanska grana obitelji posjeduje veliko rodoslovlje sa 130 podataka o svojim članovima niže je fotokopija tog popisa izrađeno kao popis (Mirnik).

Rukopisna kopija dijela rodoslovlja prikazan kao popis

Prema autorovim istraživanjima u crkvenim knjigama na Visu, u Državnom arhivu u Zagrebu, prema usmenom priopćenju gospođe Mariele Marie Gracie Doimi di Delupis udate Avallone, te Dr. Mirka Jamnickog iz Zadra (majka mu je Marija rođena Doimi di Delupis) i arhiva Hrvatskog plemićkog zbora rekonstruirano je rodoslovlje koje je i komparativnim istraživanjima potvrđeno. No trebat će još na tome raditi i dopuniti.

Biografije pojedinih značajnih članova obitelji

Plemićke obitelji u Dalmaciji bazirali su svoje bogatstvo na prihodima od zemlje i trgovine (Dokoza 2007) kako u priobalju tako i na otocima. Tako je i obitelj Doimi u Hvarsko-Viškoj mletačkoj komuni bila vrlo imućna. Prema predaji iz priča starih Višana Doimi su bili, pežorativno, vlasnici zemlje pola Visa, a bavili su se i trgovinom. Običaj je bio da najstariji sin upravlja cijelim nasljeđem i unapređuje ga, netko od sinova odlazi u svećenike, a neki u vojnike ili se školuju u talijanskim gradovima, a kćeri se po mogućnosti udaju za plemiće i bogate građane.

Tako postoje podaci u trezoru Arheološkog muzeja u Splitu (Mirnik) da su dva člana obitelji doktorirala i to:

- Stjepan pok Ivana** doktorirao je u Padovi 29. 04. 1650. (postoji samo kopija grba) i **Ivan – Zuanne** kasnije, kanonik, nadpop, generalni vikar za Hvar, izabrani biskup Kotora, doktorirao 24. 11. 1683. oba prava.

Kanonik Dominik se spominje se kao autor rukopisa »Doimijeva viška kronika« koju citiraju mnogi povjerničari (Jamnicki)

Za članove obitelji koji su dobili venecijansko plemstvo 1753.: **Petar-Silvetar, Ivan i Stjepan Alvisov**, nismo našli nikakvih podataka.

Za **Stjepana** koji je dobio austrijsko viteštvo 1865. g. znamo samo da je bio prefekt u Kotoru.

Njegov brat **Petar**, na koga je također prošireno plemstvo, bio je dugogodišnji gradonačelnik Visa.

Drugi Stjepanov brat **Lujo** (Vis 5. siječnja 1812. – Vis 10. travnja 1882.) neko vrijeme je također bio gradonačelnik Visa. Inače diplomirao je medicinu 1839. g. također u Padovi kao njegovi preci. Tema mu je bila o povraćanju. Prvo je bio liječnik na Visu. Godinu dana boravio je i u Bagdadu proučavajući koleru. Po političkom uvjerenju, kao više Doimija bio je Bajamontijev autonomnaš.

Svakako najznačajniji predstavnik obitelji je **Lovro Dojmi** – liječnik i pisac (Vis 1. ožujka 1899. – Milano 18. svibnja 1965). Školovao se u Travniku, Kotoru i Splitu gdje je maturirao 1917. Medicinu je studirao u Napulju, a diplomirao je 1925. u Zagrebu. Radio je kao liječnik u mnogim mjestima (Dubrovnik, Sarajevo, Livno, Mostar, Stolac). zatim specijalizira higijenu i obavlja dužnost sanitarnog inspektora. Promicao je socijalno-medicinske ideje A. Štampara i stvorio mrežu preventivnih ustanova u Hercegovini, organizirao higijensko-tehničke radove na terenu i osposobljavao kadrove na polju zdravstvenog prosvjećivanja. Snimao je edukativne filmove i pisao članke. Godine 1943. povlači se zajedno s talijanskom vojskom u Italiju od kada radi do smrti u Milanu. Oženio je udovicu svoga brata Antonia Ameliju koja još danas živi u Milanu. Posvojio je i njihovu kćer Marielu Mariu Graciu koja bila udata Avallone i koja i sada svake godine boravi tri mjeseca na Visu, unatoč poodmaklih godina (82).

Mariela Maria Gracia Doimi di Delupis udata Avallone 2007. na Visu u razgovoru s članicom HPZ Anamarijom Durbešić.

Nikola Doimi bio je arheolog – amater i istraživao je na više lokaliteta na Visu, a njegovi rukopisi nalaze se u Urbanističkom zavodu u Splitu u arhivu Dyggve. (Jamnicki)

Petar Doimi bi je agronom posjedovao je i prvi rasadnik palmi u Hrvatskoj koji još i danas postoji na Visu. Sve palme na splitskoj i hvarskoj rivi su iz toga rasadnika.

Lorenzo Doimi (1840.–1927.) bio je liječnik na Visu, a istraživao je lepru u Dalmaciji. Politički je kao i njegov stric Lujo bio vrlo žestok taljanaš. Poznati talijanski književnik ali i okupator Rijeke

Gabriele D Annunzio bio mu je vjenčani kum. Kad je Lorenzo umro napisao mu je pagnegirk kao nekrolog.

Bivši član Hrvatskog plemićkog zbora Vjekoslav Doimi di Delupis

Bivši član HPZ **Vjekoslav** rođen je 12. travnja 1939. godine u Splitu od oca **Petra** i majke **Marice Farolfi**. Petar je bio sudac u Splitu. Obitelj Farolfi je bila značajna građanska obitelj Visa i Dalmacije. Ivan Farolfi je bio političar i tajnik HSS uz dr. Mačeka. Kao pučan-ka, a još više zato što nije bila za autonomaše nije imala pravo pristupa u palaču Doimi gdje je suvereno vladao djed **Luigi Doimi di Delupis**.

Uz pomoć bakine obitelji – brodovlasnika Topića odlazi Vjekoslav 1959. godine na studije u Englesku. Kasnije kad je ta pomoć uskraćena dolazi u Englesku majka koja teško radeći školuje sina. Velika pomoć je bila je i jedna engleska plemićka obitelj kod koje su stanovali. (Usmeno priopćenje Mariela M.G. Doimi Avallone). Magistrirao je u Oxfordu (Barrister at law). Oženio se za Šveđanku **Ingrid Detter**, koja je sveučilišni profesor (D.phil- Oxford; Jur Dr.- Stockholm; Dipl. Eur prava CHES – Torino) profesor je međunarodnog prava u Stockholmu, Barriser-at-Law Temple – London i savjetnik Sve-te Stolice za Međunarodno pravo. Napisala je 15 knjiga o međunarodnom pravu.

Komparativno provjeravajući sve te podatke, kako je to uobičajeno, nažalost ni smo uspjeli dobiti potvrdne podatke za sve te titule, a Sveta stolica je čak negativno odgovorila.

Putovnica Vjekoslava Doimi 1991.

Petero njihove djece je višestrukih imena: **Paula Luise Marica** 1968, **Peter, Anthony Jarl** 1971, **Cristina Ingrid Stephanella** 1973, **Nicholas Anthony Luis** 1975, **Lawrence Gregory Anthony** 1977.

Do 1991. g. bili su obitelj Doimi da bi se najednom 1991. godine preko noći počeli predstavljati kao **PRINČEVI DOIMI DE FRANKOPAN ŠUBIĆ ZRINSKI** te da imaju čak i britansku putovnicu izdanu na to ime, kao i da su pod tim imenom za-tražili i hrvatsko državljanstvo.

Od tada svako pojavljivanje u javnosti obitelji Vjekoslava bilo je zapravo popraćeno drugačijom obli-kom prezimena i naslova. U novije

vrijeme su to malo skratili, pa su samo prinčevi Doimi de Frankopan knezovi Krka, Senja, Modruša Bribira i Zrina.

U tom ozračju odgajali su i petero djece kao i u strogom katoličkom duhu. To da je to lažno predstavljanje nema uopće sumnje. Da su obje obitelji izumrle može se smatrati aksimom.

Lažno predstavljanje nije nešto što karakteristično za moderno doba. Toga je u prošlosti kad su komunikacije bile praktično nikakve bilo još i puno više. To je najčešće iz častohleplja ili željom za novcem. Mislim da je Ostap Bender kao književni lik Iljifa i Petrova u Zlatnom teletu fenomenalno prikazan takav lik. No svi ti benderovci nazovi kraljevi, plemići i sve mogući drugi bili su u suštini nikogovići. Ostavimo na stranu one koji si umisle, a zapravo su duševni bolesnici. No kod obitelji o kojoj je danas riječ to uopće nije slučaj.

Jedan njihov član šire obitelji zgrožen da si uzimaju takvo prezimena uskliknuo je.

Pa zar nije dovoljno biti Doimi!

U prvom dijelu svog prikaza pokazano je da i jest jer je to obitelj časnih ljudi koji su još u davna vremena bili doktori znanosti ili zadužili hrvatski narod kao liječnici.

Izgleda da je to ipak jedan kontrapunkt, ili jedinstvo suprotnosti.

Cijela obitelj Vjekoslava je vrlo uspješna svaki u svojoj struci. Stekli su svojim radom i značajno bogastvo. (u Engleskoj nema tajkuna). Imaju svi izuzetno englesko obrazovanje u najboljim engleskim sveučilištima Oxford, Cambridge ili Eaton. Jedan je doktor povijesti i profesor na Oxforskom sveučilištu. Poduzimaju pozitivne akcije. Lobiraju za Hrvatsku i prikupljaju pomoć. Investiraju u Hrvatsku – Neboder u Ilici 1a, koji je pred završetkom, dvorac Ribnik koji će navodno obnoviti.

Što im treba to lažno predstavljanje?

Ne vjerujem da su u engleskom društvu uspjeli na račun toga što postići. I ženidba za odvjetka kraljevske kuće najstarije kćeri Paule i sina za kćer ministra u vladama M. Tacher i J. Major mislim da je posljedica ipak nekih njihovih drugih kvaliteta, a ne to da na pozivnici piše Prince Peter Frankopan of Croatia.

Poziv na vjenčanje Jassice Sainsbery i Petera Doimi

Takove titule mogu samo u našoj zemlji kod neukih izazvati pozitivnu reakciju, pa da uz zveckanje novce budu primljeni u početku stvaranje Hrvatske u Predsjedničke dvore ili ih župan u Ozlju tako predstavi, ili u crkvi na Trsatu prilikom posjete pape Ivana Pavla II. budu njemu predstavljeni.

Inače Vjekoslav i Ingrid pokrenuli su dvije akcije koje mogu biti trajnije. To je izdanje knjige autora Luc. Oreškovića, inače mladog povjesničara koji je napisao dobru knjigu Luj XIV i Hrvati, ali se s naručenom friziranom povijesti dviju hrvatskih plemenitaških obitelji Frankopan i Zrinski. Les Frangipani Paris 2003. »pokopao« ne samo u javnosti nego i u znanstvenim – stručnim krugovima. Knjiga je napisana da bi dokazala da pored tri poznate obitelji Frankopani u Rimu, Furlaniji i Krku postoji i četvrta dalmatinska Doimi de Frankopan. No bezuspješno. Ali ostala je pisana riječ – istina za sada samo na francuskom jeziku.

Druga akcija je bila iste godine kad su ustanovili književnu nagradu »Petra i Katarine Zrinski« koja je samo jednom podijeljena.

Sva je sreća da se u hrvatskoj javnosti ipak reagiralo na sve eskapade obitelji, zapravo »princeze« Švedanke. Posebno u novinama: Slobodna Dalmacija, Vjesnik, Večernji list, Novi list, Globus, Arena, Nacional itd pisali su prvenstveno: dr. Mirnik, Donat, S. Ružić, V. Kusin ali i mnogih drugi, pa i novinari.

Stav Hrvatskog plemićkog zbora

Stav Hrvatskog plemićkog zbora bio je uvijek principijelan i jasan. I to smo izrazili uvijek u našim priopćenjima, a i u našim dokumentima. Mi nikome ne dodjeljujemo plemstvo. Mi smo udruga koja okuplja potomke plemstva i to po vrlo jasnom kriteriju legitimiteta – plemićka povelja ili komparativno provjerena citiranost u plemićkim zbornicima, odnosno kontinuiteta da mogu dokazati svoju povezanost po muškoj liniji plemićkoj lozi, te da su potomci hrvatskog plemstva:

Hrvatskim plemićima smatraju se samo oni koji pripadaju rodovskom plemstvu plemstvu dobivenom od hrvatskih kraljeva odnosno od legitimnih nasljednika njihovih t.j ugarskih kraljeva, austrijskih careva i mletačkih duždeva kao i oni dobiveni drugih kraljeva ako ih je potvrdio Hrvatski sabor.

Kako je Carevina Autrougarska vladala svim krajevima Hrvatske do 1918. godine nije nužno da je i potvrdila svima prethodno dobiveno plemstvo. Dobiveno plemstvo mora biti individualno.- dano na ime i prezime i naslijeđeno po muškoj liniji.

Vjekoslav pl. Doimi primljen je u članstvo Hrvatskog plemićkog zbora 1996. godine.

Nažalost tada se nije provjeravala, a nije bilo kod nas poznato da se taj dio obitelji Doimi lažno predstavlja. Kad je to Hrvatski plemićki zbor uočio prvo je njihovo članstvo zamrznuto, a zatim nakon analize suda časti prema statutu i pravilniku o članstvu zbog

lažnog predstavljanja na prijedlog Plemičkog stola Veliko plemićko vijeće brisalo ga je 2006. godine iz Zbora.

Priopćenje iz 2004.:

Naš cijenjeni član Vjekoslav N. A. Doimi di Delupis rođen 1939. godine u Splitu. Potomak je jedne od najstarijih i najcjenjenijih naših plemićkih obitelji, i kao takav primljen je u Hrvatski plemićki zbor već na samom početku njegova postojanja.

Pošto je nakon izvjesnog vremena u Velikoj Britaniji iz nepoznatih razloga promijenio svoje časno ime u Luis Doimi de Frankopan Šubić Zrinski smatramo da takovog neobičnog maštovitog i samozvanog prekrštenog plemića ne možemo smatrati članom našeg časnog Zbora.

Iz tog razloga Plemićko vijeće nedavno predložilo Plemićkom stolu da se Vjekoslav Doimi di Delupis briše iz članstva HPZa zbog povrede člana 11. našeg Statuta »lažno predstavljanje i povrede etičkih normi«.

Napominjemo da se HPZ ne namjerava baviti problematikom lažnog predstavljanja članova obitelji Vjekoslava Doimi di Delupisa (supruge i djece) koji nikada nisu ni bili članovi našeg Zbora.

Ipak smatramo da bi pravna država morala reagirati kada se netko počne lažno predstavljati kao knez, princ ili princeza Frankopan ili Zrinski i na taj način blati obitelji koje se nikada nisu kitile sebi neprimjerenim titulama.

Isto tako sam prilikom upita novinara iz londonskog The Times izjavio:

On je uzeo ime Frankopan, ali on nije potomak obitelji Frankopan. On je plemić ali je potomak obitelji Doimi di Delupis. Mi smo ogorčeni činjenicom da on upotrebljava ime Frankopan bez ikakvog dokaza o kontinuitetu. ■

Diplomatička analiza latinskog teksta grbovnica podijeljenih od cara Leopolda I.³⁰

Hrvoje Kekez

suradnik na Hrvatskom institutu za povijest

1. UVOD

Grbovi kao oznake identiteta pojedinaca i čitavih obitelji javljaju se u srednjem vijeku krajem 11. stoljeća. Izvorna svrha nošenja grba na štitu bila je raspoznavanje vitezova na bojnome polju budući da se vojnika u oklopu vrlo teško moglo raspoznati. Dodjeljivanje grbova bilo je isključivo pravo vladara kao dokaz obveza i prava koja su imali pojedini plemići. Do početka 13. stoljeća pravo nošenja grba osim vladara imali su velikaši i općenito plemići.

Nastanak prvih grbovnica (*litterae armales*) vezan je uz potrebu dokazivanja plemićkoga statusa radi očuvanja povlastica. Grbovnice su isprave kojima su vladari još od 14. stoljeća dodjeljivati pravo na nošenje i upotrebu grbova. U takvim poveljama grbovi su bili opisani i naslikani.³¹

Razdoblje duge vladavine cara Leopolda I. (1658.–1705.) obuhvaćeno je mnogim promjenama koje su zahvatile Europu u drugoj polovici 17. stoljeća. U tim širokim vanj-

³⁰ Ovaj rad najvećim je svojim dijelom sastavni dio ranije objavljenog rada istog autora. Vidi: Hrvoje KEKEZ, »Grbovnice (*armales*) cara Leopolda I.«, *Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti*, vol. 23., Zagreb, 2005., str. 215.–243.

³¹ Opširnije o grbovnicama vidi: *Hrvatska enciklopedija*, Zagreb, 1999., sv. 1, str. 381. (*armales*), Ivan BOJNIČIĆ, *O plemstvu – s obzirom na hrvatsko plemstvo*, Zagreb, 1908., str. 8.–14., Bartol ZMAJIĆ, *Heraldika, sfragistika, genealogija, veksilologija, rječnik heraldičkog nazivlja*, Zagreb, 1996., str. 15; Vlasta BRAJKOVIĆ, *Grbovi, grbovnice, rodoslovlja*, Zagreb, 1995., str. 45.–46.; Ivo BANAC, *Grbovi, biljezi identiteta*, Zagreb, 1991., str. 318. (tekst Josip KOLANOVIĆ, »Grbovi«).

sko-političkim borbama vladar se morao, kako bi zadržao svoju vlast, obračunati s ostacima starog visokog plemstva u Ugarskoj i Hrvatskoj. Oduzevši im počasti i imanja, vladar je počeo stvaranje novoga vojnog plemstva koje mu je bilo podložno.³²

Osnovni cilj rada je prikazati i diplomatički analizirati strukturu latinskog teksta grbovnica podijeljenih slavonskom i hrvatskom plemstvu od cara Leopolda I. Posebna pažnja posvećena je kako vanjskim, tako i unutarnjim karakteristikama isprave. Osobita je važnost grbovnica iz perioda vladavine cara Leopolda I. zbog činjenica da je u to vrijeme nastao veliki broj novog hrvatskog i slavonskog plemstva. Osim toga, grbovnice iz roga vremena će zbog svoje pravilne strukture latinskog teksta postati model narednim ispravama o podjeljivanju plemstva.

2. DIPLOMATIČKA ANALIZA GRBOVNICA

Za predmet analize u ovom radu izabrali smo nekoliko grbovnica koje je izdao car Leopold I., odnosno njegova kancelarija, i koje se čuvaju u Arhivu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, fond *Armales*. Fondu sadrži 141 grbovnicu iz razdoblja od 15. do 19. stoljeća. Od 21 pronađene grbovnice koje je izdala kancelarija kralja Leopolda I. za ovaj prilog odabrao sam 12 reprezentativnijih grbovnica koje se mogu jasno opisati.³³

Od dvanaest obrađenih grbovnica najstarija je ona izdana Mihovilu Stupariću 1659. godine u Bratislavi,³⁴ svega godinu dana nakon dolaska na prijestolje cara Leopolda I. Zadnju pronađenu grbovnicu izdao je car Pavlu Karoliju 1703. godine,³⁵ dvije godine prije svoje smrti u jeku rata za španjolsku baštinu. Devet grbovnica je izdano u Beču, dok su dvije objavljene u Bratislavi, i to one s početka careve vladavine, a jedna u Bečkom Novom Mestu.

³² O Leopoldu I. više vidi: Ferdo ŠIŠIĆ, *Pregled povijesti hrvatskog naroda*, Zagreb, 1916., str. 194.–208.; Erich ZÖLLNER-Therese SCHÜSSEL, *Povijest Austrije*, Zagreb, 1997., str. 170.–180.; Neven BUDAK-Mario STRECHA-Željko KRUŠELJ, *Habsburzi i Hrvati*, Zagreb, 2003., str. 81.–90.

³³ Arhiv HAZU, fond: *Armales*, A–81, *Michaeli Ztuparich* (Mihovil Stuparić), Posonii, 1659.; A–82, *Michaeli Wdowich* (Mihovil Udović), Vienna, 1660., A–85, *Urlico Haedlicht* (Urlik Hadlić), Posonii, 1662.; A–88, *Vincentio Vukassovitch* (Vincent Vukasović), Viennae, 1667.; A–89, *Gregorio Kerznarich* (Grgur Krznarić), Neostadii, 1668.; A–90, *Zachariae Saringer* (Zaharija Saringer), Viennae, 1672.; A–91, *Nicolao Skergatich* (Nikola Škrgatić), Viennae, 1672.; A–94, *Savae Nikolich* (Sava Nikolić), Viennae, 1688.; A–97, *Mathiae Krisanich* (Matija Krizanić), Viennae, 1695.; A–98, *Michaeli Malekovich* (Mihovil Maleković), Viennae, 1697.; A–100, *Nicolao Martincich* (Nikola Martinčić), Viennae, 1703.; A–101, *Paulo Karol* (Pavle Karol), Viennae, 1703.

³⁴ Arhiv HAZU, fond: *Armales*, A–81, *Michaeli Ztuparich*, Posonii, 1659.

³⁵ Arhiv HAZU, fond: *Armales*, A–101, *Paulo Karol*, Viennae, 1703.

Od dvadeset Leopoldovih grbovnica, koliko ih se čuva u Arhivu HAZU samo su njih devet originalne povelje, dok su ostale onodobni, manje ili više čitljivi prijepisi. Prijepisi su rađeni na zahtjev pojedinca čija je bila grbovnica, i najčešće je to bilo nekoliko povezanih listova. Budući da je tekst bio ispisan od početka do kraja lista, u cijelom svom korpusu, možemo biti sigurni da su to prijepisi, a ne koncepti. U tim prijepisima nisu bili nacrtani grbovi, ali je zanimljivo primijetiti da je uz grbovnicu Nikole Martinčića³⁶ u kutiju priložen i prijepis koji je imao na sebi naslikan obiteljski grb. Većina grbovnica darovana je HAZU prilikom njezina osnivanja, tako primjerice na grbovnici Mihovila Malekovića³⁷ i Nikole Martinčića na poleđini isprave stoji rukom napisano: »Poklonio Ivan Kukuljević Sakcinski, 12/9 1853«. Ivan Kukuljević Sakcinski učinio je to kako bi obogatio fond arhiva HAZU-a, a isto tako omogućio povjesničarima istraživački rad na izvorima.

2.1. Vanjske karakteristike isprave

Grbovnice se čuvaju presavijene, pa je zbog toga došlo do oštećivanja pojedinih na preklopima. Papir koji se koristio za prijepis grbovnica bio je niže kvalitete, dosta grublji i podatniji na trganje, tako da je većina prijepisa u dosta lošem stanju. Grbovnice su pisane crnom tintom, dok su pojedini važni dijelovi teksta pisani zlatnim slovima. Tako su zlatnim slovima napisana imena vlasnika grbovnice, kao i ključne riječi u strukturi teksta, npr. *Scutum*, *Decernentes*, *Datum* itd. Pismo, kojim su pisane ove grbovnice, bilo je tipično kancelarijsko pismo bečkoga dvora 17. stoljeća. Ta verzija koristila se i u ranijim, kao i u kasnijim razdobljima i nije doživljavala veće preinake. Pismo je čitljivo, pisano u laganim potezima tako da se tinta nije razlijevala.

Slika grba u grbovnici već se od 16. stoljeća preselila iz sredine u gornji lijevi kut, pa takvu situaciju nalazimo i u ovim grbovnicama. Sam grb nalazi se u kvadratu koji je okružen grbovima carskih zemalja. Slike grbova bogato su ukrašene i obojene jarkim bojama koje nisu izgubile puno na svom intenzitetu. Od ostalih grafičkih obilježja možemo pri-

³⁶ Arhiv HAZU, fond: *Armales*, A-100, *Nicolao Martincich*, Viennae, 1703.

³⁷ Arhiv HAZU, fond: *Armales*, A-98, *Michaeli Malekovich*, Viennae, 1697.

mijetiti uz rub isprave ornamentiku tipičnu za to razdoblje. Naravno, tri prijepisa³⁸ nisu imale takve grafičke ukrase, kao ni sliku grba.

Kao jedan od glavnih znakova vjerodostojnosti, grbovnice su imale vladarev pečat. Postoji nekoliko tipova pečata, viseći o vrpici (*sigillum pedens*), utisnuti (*sigillum impressum*), koji je najčešće bio voštani, ili takav da prodire kroz perforiranu pergamenu na drugu stranu (*sigillum innexum*).³⁹ Na odabranim grbovnicama nalazimo isključivo viseći pečat utisnut u crveni vosak. Pečati su zaštićeni u drvenim kutijama, koje su pak bile omotane u platnene vrećice, ali je od njih sačuvana samo jedna. Na ovim grbovnicama postoje dva oblika pečata cara Leopolda I. Manji, koji nalazimo na grbovnicama Zaharije Saringera⁴⁰ i Save Nikolića,⁴¹ ima u sredini lik vladara koji sjedi na tronu držeći u rukama žezlo i kuglu, a oko njega stoje grbovi carskih zemalja: Štajerske, Hrvatske, Slavonije, Dalmacije i Ugarske. Veći pečat, koji nalazimo na grbovnicama Mihovila Malekovića, Nikole Martinčića i Pavla Karolija, u sredini ima grb Ugarske i iznad njega krunu sv. Stjepana, a okružuju ga grbovi Dalmacije, Bosne, Štajerske, Slavonije, Dalmacije i Bukovine. Ovaj drugi pečat javlja se u periodu velikog rata s Turcima (1684. do 1699.) kada se vlast cara proširila preko cijele Panonske nizine do Karpata, pa se tako na njemu javlja i grb Bukovine (vepar na crvenom polju). Na ostalim grbovnicama pečati su otkinuti ili neprepoznatljivi.

2.2. Unutarnje karakteristike isprave

Sve grbovnice obrađene u ovom radu pisane su latinskim jezikom. U svim grbovnicama izdanih od cara Leopolda I. struktura isprave je identična i mogu se pronaći formule unutar latinskog teksta. Tekst grbovnice započinje *intitulacijom* koja sadrži ime cara Leopolda I. i nastavlja se nabrojanjem zemalja kojima vlada. Isprava koja je izdana Mihovilu Malekoviću 1697. godine, započinje: *Nos Leopoldus dei gratia electus Romanorum Imperator semper Augustus ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Slavoniae, Ramae, Serviae, Galitiae, Lodomeriae, Cumaniae, Bulgariaeque etc. Rex, Archidux Austriae, Dux Burgundiae, Brabantiae, Styriae, Carinthiae, Carnioliae, Marchio Moraviae, Dux Lucemburgae ac Superioris et Inferioris Silesiae, Wirttembergae et Thekae, Princeps Sueviae, Comes Habsburgi, Tyrolis, Ferrethi, Kiburgi et Goritiae, Landgravius Alsatie, Marchio Sacri Romani Imperii supra Anasum Burgoviae ac utriusque Lusatiae, Dominus Marchiae Sclavonicae, Portus Naonis et Salinarum etc* (Mi Leopold, milošću Božjom, izab-

³⁸ Arhiv HAZU, fond: *Armales*, A–88, *Vincentio Vukassovitch*, Viennae, 1667.; A–89, *Gregorio Kerznarich*, Neostadii, 1668.; A–97, *Mathiae Krisanich*, Viennae, 1695.

³⁹ J. Stipišić, *Pomoćne povijesne znanosti u teoriji i praksi*, Zagreb, 1991., str. 157.

⁴⁰ Arhiv HAZU, fond: *Armales*, A–90, *Zachariae Saringer*, Viennae, 1672.

⁴¹ Arhiv HAZU, fond: *Armales*, A–94, *Savae Nikolich*, Viennae, 1688.

rani rimski car, uvijek uzvišeni i Njemačke, Ugarske, Češke, Dalmacije, Hrvatske, Slavonije, Rame, Srbije, Galicije, Vladimirijske, Kumanije i Bugarske itd. kralj, nadvojvoda Austrije, vojvoda Burgundije, Brabanta, Štajerske, Koruške, Kranjske, markgrof Moravske, vojvoda Luksemburga i Gornje i Donje Šleske, Würtenberga i Theka, knez Švapske, grof Habsburga, Tirola, Fürtha, Kiburga i Gorice, zemaljski grof Alzasa, markgrof Svetog Rimskog Carstva nad Ennsom Burgauskim i obiju Lužica, gospodar Slavenske marke, Porde nona i Solana itd.).⁴² Car Leopold sebi pripisuje vladanje zemljama tek netom osvojenim kao i upravljanje Bosnom, koju naziva njenim srednjovjekovnim imenom – Ramom, kao i Bugarskom. Te su dvije zemlje u to vrijeme bile još pod turskom vlašću. Habsburški su vladari u svoju intitulaciju upisivali i vladanje Bosnom još od prvih vladara na hrvatsko-ugarskom tronu, preuzevši taj običaj od hrvatsko-ugarskih kraljeva koju su to običavali činiti još od kraja 12. stoljeća, makar su rijetko u praksi imali upravu nad Bosnom, pogotovo od dolaska Osmanlija na te prostore. Na taj način Habsburgovci su isticali svoje pravo i pretenzije na te prostore.

U tekstu dalje slijedi *inscriptio* koje nam obično donosi ime i naslov destinataru, ali u ovim grbovnicama car Leopold I. obraća se svim svojim podanicima, i to najčešće riječima: *memoriae commendamus his litteris significantes quibus expedit universis* (predajemo na pamćenje ovom ispravom, obznajući svima kojih se to tiče).⁴³ Na ovaj način ova isprava postaje javna i svi carevi podanici dužni su poštovati odluku koju ona donosi.

Uobičajeno je da dalje u tekstu slijedi opis okolnosti koje su prethodile donošenju ove isprave, ali je u ovim grbovnicama obrnut raspored, tako da se dio teksta koji nazivamo *narratio* nalazi ispred promulgacije. U grbovnici Mihovila Malekovića ukratko su opisane njegove zasluge ovim riječima: *quae ipse sacrae primum memorati regni nostri Hungariae coronae et deinde maiestati nostrae, pro locorum et temporum varietate occasionumque exigentia fideliter et constanter exhibuit et imperavit, ac imposterum pollicetur* (koja je ona sam najprije Svetoj kruni spomenutog našeg kraljevstva Ugarske, a potom i našem Veličanstvu na različitim mjestima i u različito vrijeme i stalno iskazivao i izvršavao te obećao da će ubuduće iskazivati i izvršavati).⁴⁴ U ovom slučaju okolnosti zbog kojih se donosi isprava nisu jasno navedene, već su date samo opće odrednice uz napomenu da će pojedinac i dalje nastaviti ispunjavati svoje obaveze.

Započevši glavni dio teksta vladar u jednoj rečenici, koju nazivamo *promulgatio*, najavljuje glavnu namjenu teksta. Koristeći riječi: *eisque certa virtutum suarum monumenta* (darujući im sigurne spomenike njihovih vrлина),⁴⁵ vladar najavljuje dodjeljivanje grbovnice i svih prava koja ona nosi. Dalje u tekstu objašnjava se kako su to činili i njegovi prethodnici od davnine, i kako je to njegovo isključivo pravo.

⁴² Arhiv HAZU, fond: *Armales*, A–94, *Savae Nikolich*, Viennae, 1688.

⁴³ Arhiv HAZU, fond: *Armales*, A–98, *Michaeli Malekovich*, Viennae, 1697.

⁴⁴ Arhiv HAZU, fond: *Armales*, A–98, *Michaeli Malekovich*, Viennae, 1697.

⁴⁵ Arhiv HAZU, fond: *Armales*, A–94, *Savae Nikolich*, Viennae, 1688.

Obzirom na pravni čin isprave najvažniji je dio *dispositio* koji uvijek opisuje što vladar daruje određenoj osobi. U grbovnicama *dispositio* sadrži opis grba koji vladar dodjeljuje pojedincu ili cijeloj obitelji. Grbovnice cara Leopolda I. sadrže opis grba koji je u svi slučajevima rađen po istoj shemi i s istim latinskim frazama. Opis grba uvijek započinje navođenjem boje grba, primjerice u grbu Mihovila Udovića: *SCUTUM nimirum militare erectum caelestis coloris* (uspravni, dakako, vojnički štit nebeskoplave boje),⁴⁶ u slučaju da je na grbu prevladavajuća samo jedna boja. U slučaju da je grb raspolovljen i da postoje dvije prevladavajuće boje tada se posebno navodi jedna pa druga boja. Takav slučaj nalazimo u grbu Vincenta Vukasovića: *SCUTUM videlicet militare erectum, linea perpendiculari a sumitate scuti per medium deorsum ducta, in rubram et luteam duas aquales divisum partes* (uspravni vojnički štit na kojemu se vidi vrpca koja visi s vrha štita po sredini je povučena prema dolje i dijeli u dva jednaka dijela crveni i zlatni).⁴⁷

Nakon navođenja boje grba prelazi se na opis simbola ili likova koji su prikazani na štitu počevši od podnožja grba. Na grbovima hrvatskog plemstva vrlo je učestalo bilo prikazivanje baze na kojoj stoje likovi. U tekstu se navode svi simboli i likovi pazeći na položaj njihova tijela, u koju stranu gledaju i slično, također navodeći njihove boje. Grb Save Nikolića, objavljen 1688. donosi dosta detaljan opis štita: *fundum eius viridi campo interocupante, in quo fulvus leo, divaricatis pedibus, posterioribus insistens, anteriorum vero dextro evaginatam frameam per manubrium, et sinistro caput Turcicum per comam tenens, ore hiante, rubeaque exerta lingua, ac cauda bifurcata sursum versus inflexa inter stellam a dextris et lunam a sinistris superne constitutas, cernitur* (u dnu kojega nalazi se zeleno polje, u kojemu žućkasti lav, raširenih nogu, oslanjajući se na stražnje, a prednjim pak desnom uzdignuto drži koplje za držak, a u lijevoj tursku glavu drži za kosu, razjapljenih usta, i isplažena crvena jezika, i račvasta repa, prema gore savinuta naređujući odozgo između zvijezde s desne i mjeseca s lijeve).⁴⁸

Dalje sljedi opis likova na kacigi ponad štita. Likovi i svi ukrasi koji se nalaze na kacigi spadaju u sastavni dio štita. Specifičnost grbova su dijademe koje se nalaze na kacigi kod svih grbova. Takve se dijademe znaju naći i na štitovima, iako nisu obvezatan dio. Uobičajeno je da na kruni stoji glavni lik/simbol koji je prikazan na štitu kao što je slučaj kod grba Zaharije Saringera: *SCUTO incumbentem galeam militarem craticulatam sive apertam Regio Diademate, ex eoque aliud itidem brachium humanum cataphractum similiter duplicatam auream Crucem gestare, alioquom inferiori per omnia conformem proferente ornatam* (Na štitu stoji vojnička rešetkasta kaciga ili otvorena ukrašena kraljevskom krunom, iznad one je druga na isti način odsječena ljudska ruka slično držeći dvostruki

⁴⁶ Arhiv HAZU, fond: *Armales*, A-82, *Michaeli Wdowich*, Vienna, 1660.

⁴⁷ Arhiv HAZU, fond: *Armales*, A-88, *Vincentio Vukassovitch*, Vienna, 1667.

⁴⁸ Arhiv HAZU, fond: *Armales*, A-94, *Savae Nikolich* (Sava Nikolić), Vienna, 1688.

zlatni ključ, po drugoj doljnjoj po svemu oblikovana).⁴⁹ U proučenim grbovima imamo različite slučajeve likova na kacigama, tako na kacigi može biti samo jedan lik sa štita kao što je slučaj s grbom Nikole Škrgatića, gdje su na štitu prikazani lav i medvjed koji se bore, a na kacigi je prikazan lav koji drži lovorov vijenac slaveći tako svoju pobjedu. *SCUTO incumbentem galeam militarem craticulatam sive apertam regio diademate ex eoque alterum itidem fulvum leonem alias inferiori per omnia conformem inquinatenus tamen eminentem ac anteriorum pedum dextro lauro textum sertum gestantem sinistro vero ad rapiendum proferrente ornatam* (Na štitu stoji vojnička kaciga rešetkasta i otvorena ukrašena kraljevskom krunom i koja nosi drugog žučkastog lava inače u svemu sličnog donjemu također odličnog i koji nosi u desnoj od prednjih nogu vijenac opleten od lovora, a lijevom pak grabeći).⁵⁰ Na kacigi se može pojaviti i lik/simbol kojeg nema naslikanog na štitu. Takav primjer nalazimo na grbu Vincenta Vukasovića iz 1667. godine, gdje se na kacigi nalazi srebrni jednorog, a na štitu u desnoj se heraldičkoj strani nalazi u crvenom polju ruka koja drži mač, a lijevoj heraldičkoj strani jednoglavi crni orao na zlatnom polju. Lik jednoroga na kacigi opisan je ovim riječima: *SCUTO incumbentem galeam militarem craticulatam seu apertam Regio Diademate, ex eoque album Monocerotem, dispositis anterioribus pedibus, mediotenus eminentem, proferrente ornatam* (Na štitu stoji vojnička kaciga rešetkasta i otvorena ukrašena kraljevskom krunom i koja nosi iz nje bijelog jednoroga raširenih prednjih nogu uspravno uzdignutog).⁵¹

U nastavku opisa grbova prema pravilu dolazi opis plašta. Na plaštu na desnoj heraldičkoj strani po pravilu bi se trebala nalaziti prevladavajuća boja na štitu, isto kao i metal kojeg ima na likovima na štitu. Na lijevoj heraldičkoj strani nalazi se sekundarna boja i drugi metal, zlato ili srebro. Na većini analiziranih grbova, devet od dvanaest, na desnoj heraldičkoj strani nalazi se plava boja i zlatni metal, a u lijevoj strani crvena boja i srebro, koje se često u heraldici naziva bijelom. Takav je slučaj na grbu Nikole Martinčića na kojem je naslikan zlatni lav koji drži mač na plavom polju: *A summitate vero sive cono galea laciniis seu lemniscis, hinc flavis et caeruleis, illic vero candidis et rubicundis in scuti extremitates sese placide diffundentibus illudque ipsum decenter ac venuste exornantibus* (S vrha pak ili čepa kacige spuštaju se skutovi ili okrajci i to s jedne strane žuti i modri, a s druge pak bijeli i crveni i tako šireći se blago po stranama štita prikladno i lijepo ga ukrašavaju).⁵²

Opis grbova završava formulom u kojoj se objašnjava da je opisani grb prikazan na početku povelje u gornjem lijevom kutu spisa. Ova formula gotovo u svima grbovnicama glasi: *quemadmodum haec omnia in principio sive capite praesentium literarum nos-*

⁴⁹ Arhiv HAZU, fond: *Armales*, A-90, *Zachariae Saringer*, Vienna, 1672.

⁵⁰ Arhiv HAZU, fond: *Armales*, A-91, *Nicolao Skergatich*, Vienna, 1672.

⁵¹ Arhiv HAZU, fond: *Armales*, A-88, *Vincentio Vukassovitch*, Vienna, 1667.

⁵² Arhiv HAZU, fond: *Armales*, A-100, *Nicolao Martincich*, Vienna, 1703.

trarum pictoris edocta manu propriis ac genuinis suis coloribus clarius de picta lucidius ob oculos intuentium posita conspiciuntur (a na koji način sve ovo vidi se potanko pokazano na početku ili na glavi ove naše isprave ukrašeno jasnije rukom posebnim i prirodnim bojama i postavljeno jasnije pred oči onih koji gledaju).⁵³

Nakon *dispositio* u tekstu diplome dolaze završne formule, *clausulae finales*, koje nisu prijeko potrebne u ispravi pa ih često nema. U ovim grbovnicama možemo kao završnu formulu pronaći izjavu da je diploma potvrđena carskim pečatom. U toj se izjavi posebno navodi da je pečat postavljen za trajno pamćenje i da vladar Leopold I. koristi taj pečat u ulozi ugarskog kralja. Takva izjava također služi kako bi se osigurao i ojačao pravni učinak i u tekstu je navedena ovim riječima: *In cuius rei memoriam, firmitatemque perpetuam praesentes litteras nostras secreto maiori sigillo nostro quo ut rex Hungariae utimur impendenti communitas* (Za pamćenje i vječnu snagu ovu našu povelju ovjerili smo našim trajnim visećim pečatom kojim se služimo kao kralj Ugarske).⁵⁴

U zaključni dio isprave, ili *eshatokol*, spadaju vrijeme kada je isprava objavljena, potpisi svjedoka i znakovi, te kratka formula koja izražava želju svih sudionika da sadržaj isprave bude uspješan, a naziva se *apprecatio*. U ispravi se posebno navodi ime osobe koja je sastavila ispravu i mjesto gdje je ista izdana. Osobe koje sastavljaju ispravu najčešće su vrlo ugledni pojedinci, poput župana ili biskupa. Vrijeme kada je isprava izdana posebno se naglašava tekućom godinom, kao i godinom vladanja vladara. U ispravama izdanim od cara Leopolda I. posebno se navodi godina upravljanja Rimskim carstvom, kraljevanja u Ugarskoj, te kraljevanja u Češkoj zbog toga što se vladar zasebno krunio tim trima krunama. U tekstu je riječ *datum* posebno naglašena i napisana zlatnim slovima. Primjer takve datacije donosimo iz grbovnice Nikole Škrgatić, koja je objavljena 27. kolovoza 1667. godine: *die vigesima sexta mensis Augusti, anno Domini millesimo sexcentesimo nonagesimo septimo, regnorum nostrorum Romani quadragesimo, Hungariae et reliquorum quadragesimo tertio, Bohemiae vero anno quadragesimo primo* (dana dvadeset i sedmog mjeseca kolovoza, godine Gospodnje tisuću šesto devedeset sedme, u četrdesetoj godini našeg upravljanja Rimskim carstvom, u četrdeset i trećoj godini našeg kraljevanja u Ugarskoj i drugim (kraljevstvima) i četrdeset i prvoj godini našeg kraljevanja u Češkoj).⁵⁵ Iz ove datacije možemo zaključiti da se Leopold I. prvo okrunio krunom hrvatsko-ugarskog kraljevstva, pa dvije godine nakon toga da je okrunjen za češkog kralja, a naposljetku i za cara Rimskog carstva. U ovakvoj dataciji Hrvatska, Slavonija i Dalmacija navode se kao ostale zemlje u kruni svetog Stjepana.

Na kraju grbovnice navodi se veliki dignitarij u kojem možemo pronaći veliki broj biskupa, pa čak i onih čije su biskupije bile na hrvatskom prostoru. U potpisu se navodi sastavljač isprava kao i car Leopold I. koji se vlastoručno potpisuje.

⁵³ Arhiv HAZU, fond: *Armales*, A-97, *Mathiae Krisanich*, Viennae, 1695.

⁵⁴ Arhiv HAZU, fond: *Armales*, A-91, *Nicolao Skergatich*, Viennae, 1672.

⁵⁵ Arhiv HAZU, fond: *Armales*, A-91, *Nicolao Skergatich*, Viennae, 1672.

Budući da su kraljevine Hrvatska, Slavonija i Dalmacija imale poseban položaj u okviru Ugarske kraljevine, sve grbovnice izdane za plemstvo u tim kraljevinama trebale su biti ovjerene na općem saboru staleža i redova. Ta povlastica dugo je sačuvana, a dokaz za to bila je izjava napisana na poleđini isprave da je povelja o grbu prvo predočena, a onda i prihvaćena na Saboru. Tu je izjavu potpisivao protonotar kraljevstva Dalmacije, Slavonije i Hrvatske. Još jedan dokaz o tome postupku može se pronaći u zapisima sa spomenutog sabora koji se čuvaju u Hrvatskom državnom arhivu u Zagrebu. Opći sabor kraljevstava održavao se dva puta godišnje, u proljeće i jesen, pa zato te izjave imaju odstupanje od dana sastavljanja isprave i do nekoliko mjeseci.

3. ZAKLJUČAK

Analiziranih dvanaest grbovnica podijeljenih od cara Leopolda I. nalazi se u Arhivu HAZU, dok se puno veći fond čuva u Hrvatskom državnom arhivu u Zagrebu. Proučivši latinski tekst dolazi se do zaključka da je postojala propisana struktura teksta i da su se vrlo često koristile formule. Formulama nazivamo latinske rečenice koje opisuju položaj dijelova grba i u svim tekstovima su identične. Isto tako, zbog svoje pravilne strukture latinskog teksta grbovnice iz toga vremena postat će model narednim ispravama o podjeljivanju plemstva. Točno je prevođenje grbovnica važno za daljnji rad na istraživanju bogate baštine hrvatskog plemstva koja čini jednu od važnijih poveznica hrvatske kulture sa kulturnom baštinom zapadne Europe. ■

Tribina HPZ – Upoznajmo srodne institucije i udruge

Do svog rodoslova

Mladen Paver

glavni i odgovorni urednik časopisa »Rodoslovlje«

»Deda, a jesi i ti imao dedu?«

Ostao sam zatečen pitanjem svoje unučice, kojoj bih do tada znao prije spavanja ispričati kakvu zgodu iz vlastitog djetinjstva. Naravno, imao sam dedeka – i to dva, ali su obojica umrla prije mog rođenja. Samo jedan je ostavio traga na staroj, izbljedjeloj vojničkoj fotografiji, a drugome nisam mogao ni lik zamisliti.

Što uopće znam o tim ljudima, čiji geni nastavljaju živjeti u meni i u mom potomstvu?

Osim njihovih imena – malo, pa ništa. Sudeći po godinama njihovih rođenja, moji djedovi i bake morali su biti djeca zagorskih kmetova. Gdje su i kako odrasli, kuda selili, čime se hranili (ili gladovali), čemu se nadali, od čega болоvali, zbog čega strepili, čime se ponosili... na sva takva pitanja mogao sam odgovoriti jedino: ne znam.

U pitanje je došao ugled, stečen u očima unuke, pa sam odlučio krenuti u istraživanje obiteljske povijesti. Nisam ni slutio kuda će me takva odluka odvesti.

E, da sam slučajno potomak kakvih vlastelina, našlo bi se puno zapisa o njihovim slavnim i mudrim djelima, onako lijepo nacifranih kako bi to znali zabilježiti žitkapisci, pa i neki župnik o kolatorima svoje fare. Ali o mojoj nepismenoj bokčiji kmetskoj – kakvog bi se traga moglo naći? Obuzet sumnjama u uspjeh, ipak sam krenuo na posao.

Znao sam godinu smrti prve Zagrepčanke u našoj familiji, moje prabake Katice Gustović. Pokosila ju je u dubokoj starosti zloglasna »španjolka« 1919. godine, pa sam u matičnom uredu potražio za nju izvod iz knjige umrlih. Tako sam već dobio imena njenih roditelja i adresu rodnog doma u Temovcu, župa Sv. Križ Začretje. Ali, za starije isprave o toj obitelji uputili su me u Hrvatski državni arhiv (kraj Botaničkog vrta u Zagrebu). Tu se čuvaju matične knjige svih župa u Hrvatskoj, osim Istre i Dalmacije. Nisu me obes-

hrabрили ni nečitki rukopisi pojedinih zapisivača, ni latinski izrazi za riječi »kršten«, »zakonit sin«, »roditelji« i sl. Teško da ću vjerno opisati uzbuđenje koje me je obuzelo, kad sam otkrio zapis o prabakinom krštenju 1844. godine. Kao da sam osjetio njenu ruku na ramenu: »Sinek, smo se našli!«

Slijedeći korak vodio me do telefonskog imenika, da potražim još kojeg Gustovića porijeklom iz Temovca. Bio je to puni pogodak: vrijedni krojački majstor Tonček Gustović iz Zagreba dao mi je o našim zajedničkim precima toliko informacija, da ih nigdje drugdje ne bih mogao naći. U djetinjstvu je poznao vujca Franca Gustovića (umro 1944.) koji je samoučki – uz pomoć župne knjige »Stališ duša« (latinski: Status animarum) – sastavio rodoslovno stablo cijele obiteljske kućne zadruge. To je iziskivala praktična potreba jer su se zadruge dijelile, pa je trebalo na sve ukućane pravedno podijeliti falačec škrtog zagorskog grunta. Da mi je rodoslov vujčeka Franca ranije došao u ruke, uštedio bi mi puno vremena.

Stališom duša« služio sam se kasnije kadgod bi se ukazala prilika. Zakon iz 1946. zahtijevao je da sve vjerske zajednice predaju državnim matičnim uredima svoje knjige rođenih, vjenčanih i umrlih. Ali, Stališ duša nije spadao među njih. U tu knjigu župnik je zapisivao – po naseljima i po domovima – sve vjernike. Takve knjige su se u Zagorju počele voditi prije nekih dvjesto godina, a u svakom domu, uz svaku osobu, bili su upisani datumi krštenja, vjenčanja i smrti. Zamislite onda kakvu uštedu vremena pruža istraživaču rodoslova Stališ duša.

SUSRETI NA ZAGORSKIM STAZAMA

Sličnih, pa i još zanimljivijih iskustava rodoslovnih istraživača iz našeg Zagorja imao sam prilike upoznati iz osobnih susreta, putem interneta i posebno u Hrvatskom rodoslovnom društvu »Pavao Ritter Vitezović«, osnovanom u Zagrebu 2005. godine. Počeo bih od inž. Božidara Posavca u Zaboku, koji je u obiteljsko stablo povezao oko 4000 osoba. Nastoji da uz pomoć lokalnih vlasti otkupi u Hrvatskom državnom arhivu digitalne zapise (DVD) matičnih knjiga župe Zabok, nastalih tijekom stoljeća – kako bi se one transkribirale, pa na temelju računalnog programa omogućila izrada obiteljskih stabala svih obitelji s tog područja, ali pokrenula i mnogo šira povijesno-demografska istraživanja.

G. Jerko Peštaj, konstruktor iz Švicarske, izradio je obiteljsko stablo familije **Bubanko** iz sela Matenci (Donja Stubica). To je rod njegove majke, koja je imala 24 brata i sestre. Uz pomoć interneta, Peštajev rad dopro je i do mnogih Bubankih u Kanadi.

G. Pavao Kutarčić iz Ključa Brdovečkog uložio je ogroman napor da obradi rodoslovna stabla općine i župe Brdovec iz razdoblja 1800.–2002. godine.

Pokojni dr. Branko Jureković, liječnik iz Novog Mesta (Slovenija), povezao je u obiteljsko rodoslovno stablo grane svojih predaka iz Klokovca kod Zaboka, Kutine i Brod

Moravica u Gorskom Kotaru. Od njega sam stekao prva saznanja o egzaktnom biološkom istraživanju nasljednog faktora (metoda DNK), već dosta raširenom u Slovenskom rodoslovnom društvu.

Među dragim uspomena čuvam poklon fra Vjekoslava Mičude, rodom od Novog Marofa. Za mladu misu dovršio je svoje obiteljsko stablo, koje mi je poklonio jer smo na tome nešto surađivali. Uskoro zatim pokosila me vijest da je fra Vjekoslav (33) okrutno ubijen metkom u glavu, od pljačkaša župnog stana u vinkovačkom Novom Selu.

U knjigu ogromnih mogućnosti računalne podrške rodoslovnom istraživanju (kompjuterski programi) zavirio sam preko leđa dr.sc. Gordana Gledeca, mladog docenta na zagrebačkom Fakultetu elektronike i računalstva, koji u Hrvatskom rodoslovnom društvu vodi Informatičku sekciju a djeluje i kao administrator web stranice www.rodoslov-lje.hr. Posebno je zanimljiv njegov blog, do kojeg se može doći preko te web stranice. Dr. Gledec i Darko Lacković, dipl. sociolog i politolog, obradili su svoja rodoslovna stabla s područja župe Marija Bistrica.

Rodoslovna stabla obitelji Balija, Premužak i Bakrač, koja je uz pomoć kompjuterskog programa izradio inž. Branko Janjanin iz Zaboka, spadaju po grafici među najljepša koja sam ikad vidio. Inž. Janjanin je i autor kronike Zaboka od najstarije povijesti tog naselja.

Gđi Mariji Plečko moramo zahvaliti na prijevodu instrukcije za rodoslovni program *Family Tree Maker* na hrvatski. Ona se bavi rodoslovom svog supruga s područja između Zaboka i Krapinskih toplica.

Zahvalu dugujem i mr. sc. Branku Čičku, profesoru na Srednjoj školi u Oroslavlju, od kojeg sam dobio vrlo vrijednih informacija o izvorima za rodoslovnog istraživača iz Zagorja.

JOŠ DUBLJE U PROŠLOST

Kad sam iscrpio podatke iz matičnih knjiga (a one su sačuvane, na primjer, za župu Kostel od 1674. g., za Konjščinu od 1677., Brdovec od 1672., Lobor od 1681., za Krapinske toplice od 1677. g.), pojavilo se pitanje: ima li i starijih povijesnih izvora koji čuvaju trag mojih predaka?

Tako sam doznao da su velikaši Keglevići, tadašnji gospodari vlastelinstva Krapinsko-kostelskog (bilo je to jedno od najvećih u tadašnjoj Hrvatskoj), još 1613. g. dali popisati sve svoje podložnike, uz naznake koliko im duguju gornice od svojih vinograda. Tu sam našao Gustoviće, Potočke i druga prezimena svojih predaka. U Hrvatskom državnom arhivu postoje čitave zbirke urbara iz županija Varaždinske, Zagrebačke i Križevačke, na koje se svela tadašnja Banska Hrvatska. To su, po naseljima, popisi podložnika – kmetova, gornjaka i građana – s prikazom njihovih podavanja vlastelinstvu u novcu i plodinama. Takav opširan popis za posjede Keglevića sačuvao se iz 1615. g.

Naši povjesničari Adamček i Kampuš dali su u knjizi »*Popisi i obračuni poreza u Hrvatskoj XV i XVI stoljeća*« popis nekih 13500 domova s područja između Kupe i Drave, iz davne 1598. g. Oni koji su tu zabilježeni poput mojih Gustovića bili su suvremenici (a možda i nešto više) Gupčeve bune 1573. godine. Neslućeno mnogo imena, vezanih za razdoblje te velike Seljačke bune na Stubičko-susedgradskom vlastelinstvu, istraživač će naći u Arhivskom vjesniku, svezak 7–8 (Zagreb, 1964.–1965.). Tu ćete u selu Hižakovcu kraj Gornje Stubice naći i domove Marka i Ambroza Gupca, koji je u narodnoj predaji ostao zapamćen kao Matija Gubec.

Takvo dokumentirano obilje starih zagorskih prezimena pruža osnovu i za istraživanja o onim masovnim valovima izbjeglica pred Turcima, koji su zapljuskivali Zagorje u 16 stoljeću. Moguće je i zaključivati iz kojih sve krajeva potječu preci današnjih Zagoraca. Posebno je zanimljivo pitanje – otkud u Zagorju, ali i Prigorju, Podravini (a o Posavini da se i ne govori) »muslimanska« prezimena kao što su Mahmet, Sulimanec, Delija, Vulama, Balija, Mustapić, Harapin i dr. Svakako treba zakucati i na vrata Kaptolskog arhiva Zagreb, da bi se koristilo i popise tzv. desetine. To su bila podavanja što su obuhvaćala sve plodine koje su župljani dugovali Crkvi – od svinja do meda. Ali najstariju ispravu koja bilježi imena naših Zagoraca (i to baš onih najsiromašnijih) našao sam u Mađarskom državnom arhivu u Budimpešti. Potječe iz davne 1507. godine a nosi naslov *Popis oslobođenih od poreza Varaždinske županije*. U nju su ušli oni, čiji imetak nije prelazio vrijednost od tri florena, ali i javni službenici – seoski suci, njihovi zamjenici i panduri.

OD STABLA DO KRONIKE

Kad ste tako lijepo skupili i povezali u pregledan rodovnik možda stotinu ili još više svojih rođaka iz proteklih stoljeća i njihovih potomaka, pitate se – čemu to služi i koliko to vrijedi. Predsjednik Slovenskog rodoslovnog društva g. Peter Hawlina pokušao je to izračunati prema broju radnih sati, utrošenih na jedan rodovnik. Po njemu, za istraživanje šest generacija predaka naručitelj može računati s cijenom i do 1500 dolara. (u cjeniku Hrvatskog državnog arhiva 1 sat takvog rada iznosi 144 kn.) A da su djedovi današnjeg naručitelja popisali imena svojih roditelja, djedova i pradjedova, takav rodovnik ne bi unuke stajao – ni centa.

Rodovnik može biti skromniji ili bogatiji, ali njegova je vrijednost prije svega u svjedočanstvu o korijenima neke obitelji. Zato nije neobično da u razvijenim zemljama slika obiteljskog stabla predstavlja tradicionalan, cijenjeni poklon mladencima za vjenčanje ili za krstítke prvom unuku. U kućama naših imućnih ljudi viđao sam japanske vaze, amfore, skupocjene svijećnjake, starinske mačeve i svakakve ukrasne predmete koje možete kupiti u nekoj poklon-galeriji ili čak na »fih-placu«. Ali slika obiteljskog rodoslovnog stabla, taj jedinstveni antikvitet koji govori upravo o vašem domu – tu još nije stekla pravo građanstva.

Svakako stoji primjedba da rodoslovno stablo još nije i povijest jedne obitelji, nego samo podloga za takav historijat. Da bi se napisala obiteljska kronika (po mogućnosti popraćena i fotografijama) trebat će prikupiti znatno više građe, od sjećanja najstarijih rođaka i njihovih vršnjaka do isprava sačuvanih u obiteljskom arhivu. Za okvir obiteljske kronike potrebna vam je i literatura, koja baca svjetlo na prošlost vašeg mjesta i zavičaja. Svakom rodoslovcu-početniku toplo bih savjetovao da krene od knjige akademika Petra Šimunovića »Hrvatska prezimena« (III. dopunjeno izdanje – Zagreb, 2006.), da o svojim prezimenjacima širom Hrvatske razgleda podatke iz knjige »Leksik prezimena Hrvatske« (Matica hrvatska, 1976.), da nađe svoj zavičaj u knjizi V. Stipetića i N. Vekarića »Povijesna demografija Hrvatske« (Zagreb-Dubrovnik, 2004.). Barem Zagorcu slovenski nije stran, pa čitatelja mogu uputiti na briljantan udžbenik genealogije Janeza Toplišeka »Rodoslovje – kot znanost in hobi« (Trezin, 2004.). Bojim se da još zadugo nećeg sličnog na hrvatskom nećemo imati. Nigdje nisam dobio tako široku i dokumentiranu sliku o Hrvatskoj iz razdoblja odmah nakon ukidanja kmetstva 1848., kao u knjizi prof. dr. Mirjane Gross »Počeci moderne Hrvatske« (Zagreb, 1985.). Izvanredno ga je oslikao i Šandor Ksaver Gjalski.

O knjigama i časopisima koji su pisali o povijesti vašeg užeg zavičaja bilo bi korisno da porazgovarate s vašim knjižničarom, profesorom povijesti, sa župnikom. Samo jedan svećenik, dr. Josip Buturac, napisao je niz knjiga o povijesti naših župa – među njima o Mariji Bistrici, Donjoj i Gornjoj Stubici. Časopis »Kaj« objavljivao je vrlo vrijedne priloge, osobito iz pera akademika Josipa Adamčeka, a i u »Zaprešićkom godišnjaku« moglo se naći sličnih tekstova.

PREMA »ČETVRTOJ DIMENZIJI«

Tek kad se uputite u osnove interneta, počinjete shvaćati ogromne mogućnosti koje on pruža našem istraživaču rodoslova. Na raspolaganju vam se nađu rodoslovni kompjuterski programi kao što su *Family Tree Maker*, *Brother's Keeper* i *Legacy*. Putem web stranice Hrvatskog rodoslovnog društva i njenih linkova možete se kretati na primjer do Slovenskog rodoslovnog društva i Austrije (za nas su posebno zanimljivi podaci iz ratnih arhiva Austrougarske) kao i do SAD, gdje se u Salt Lake Cityju (Utah, USA) nalazi na svijetu najveće »skladište« rodoslovnih podataka, a posebno za useljenike iz Europe. Svako od 35 poglavlja već spomenute knjige mr.sc. Toplišeka završava popisom web naslova na kojima možete doći do opširnijih informacija o temi. To nepregledno obilje podataka može čovjeka zbuniti, u vašim očima svijet kao da poprima četvrtu dimenziju.

Naš rodoslovni istraživač može se obratiti i na poštanski sandučić Hrvatskog rodoslovnog društva »Pavao Ritter Vitezović«, Ul. Cvijete Zuzorić 53, 10000 Zagreb. To mlado Društvo po svom statutu povezuje rodoslovce i podupire rodoslovna istraživanja u nas, izdalo je prvi broj svog časopisa »Rodoslovje«, povremeno izdaje bilten »Glasilo« a na

web stranici ima i *Forum* za pitanja i komentare. Pokrenulo je i tečajeve poput Radionice »Za vašim korijenima«, koja upućuje polaznike u znanja i vještine potrebne istraživaču obiteljske povijesti, a počinje s radom 15. listopada na Pučkom otvorenom učilištu u Zagrebu, Vukovarska 68.

U Društvu rade isključivo volonteri, koji će – i uz svoje redovne obaveze – nastojati naći odgovor na vaša pitanja. ■

Grbovi i zastave Zagreba

Željko Heimer

predsjednik Hrvatskog grboslovnog i zastavoslovnog društva (HGZD)

ZAGREB PRIJE ZAGREBA

Za priču o grbovima i zastavama Zagreba, koja počinje u XIV. stoljeću, treba znati da je do 1850. godine ono što danas znamo kao Zagreb bilo organizirano kao dva grada, Gradec i Kaptol a te dvije ruralne susjedne općine Vlaška ulica i Nova Ves u vlasti kaptolskih biskupa, koje sve imaju svoje korijene u ranom srednjem vijeku.

Iako je sigurno da su i Gradec i Kaptol morali koristiti pečate i ranije – osobito Kaptol kao *locus credibilis* – danas bismo rekli da je imao javnobilježničku ulogu – najstariji pečat Gradeca sačuvan je na dokumentu iz XIV. stoljeća. Ovaj pečat sadrži heraldičku kompoziciju (a ne grb!) koja prikazuje tri kule s kruništima koje izrastaju iz gradskih zidina s gotičkim vratima između na lijevo mladžka između tri ruže iznad i dvije ispod njega te na desno osmerokrake zvijezde između dvije ruže, po jedne iznad i ispod. Okružen je natpisom S: COMVNI: DE MONTE GRACI – *Sigillum Communitatis de Monte Graci* – Pečat općine na brdu Gradecu.

Gradska zastava spominje se već u XIV. stoljeću: zagrebački biskup *Alben (Ivan)* spominje u dokumentu iz 1422. godine da se sa zvonika crkve Sv. Marka vijorila *krvava zastava (vexillum cruentum)*, tako da je ova morala biti crvena, no o njezinim pojedinostima možemo samo nagađati.

Najstariji prikaz gradečkog grba datira iz 1499. godine, isklesan na reljefu koji je bio postavljen iznad ulaza u kapelu Sv. Fabijana i Sebistijana, koja je te godine izgrađena na sjeverozapadnom dijelu crkve Sv. Marka. Ruže koje su prisutne u pečatu, ovdje se ne pojavljuju – u pečatu one služe za »popunjavanje prostora« – kao rezultat svojevrsnog srednjovjekovnog *horror vacui* – ili praktičnije objašnjeno – pečat ne bi ostavljao dobar otisak

u vosku ako bi imao velike jednolike površine, tako da su površine pečata bile obično ispunjavane različitim šrafurama, floralnim ornamentima i drugim ukrasima.

Najstarija sačuvana gradečka zastava tamno crvena je raskoljena zastava iz prve polovine XVIII. stoljeća, između 1711. i 1740. godine. S jedne strane oslikan je gradski grb, a na reversu je habsburški crni dvoglavi orao sa zlatnim monogramom hrvatsko-ugarskog kralja *Karla VI*.

I Kaptol je, naravno, koristio pečate za ovjeravanje svojih listina i prijepisa dokumenata, no ti pečati su u pravilu neheraldičkog sadržaja, zašiljenog ovalnog oblika tipičnog za crkvene vlasti. Sačuvani su primjerci iz 12. stoljeća i nadalje. U XV. stoljeću 1478. godine zagrebački kaptol ustrojava »civilnu« općinu, pa se od tada počinju koristiti pečati s heraldičkim oznakama: *U crvenom srebrni rog: gore, dvije zlatne zvijezde; dolje zaobljena kula s dva prozora i otvorenim vratima.*

Kaptol je izradio dvije nove zastave povodom očekivanog dolaska carskog para *Marije Terezije i Franje I.* u Zagreb 1753. godine. Ove zastave predstavljale su kaptolski kler, prije nego općinu. Obje su kvadratne plave zastave s crvenim i bijelim plamičcima uz tri ruba, u sredini jedne je prikaz Bogorodice Immaculate, a na drugoj Sv. Ladislav, osnivača biskupije.

Kao i drugi feudalni subjekti koji su imali određene privilegije, i Gradec i Kaptol bili su dužni držati postrojbe za svoju obranu. Ove su postrojbe, na-

ravno, imale zastave. Najstarija sačuvana zastava je zastava Gradečke garde iz 1790. godine, s polu-heraldičkim prikaz Gradeca s jedne i Sv. Marka s druge strane. Nova zastava izrađena je 1813. godine s elementima vrlo slični onima na zastavi iz 1790. godine.

Zastava Zagrebačkog kaptolskog vojničkog zbora iz 1839. godine žuta je pravokutna zastava obrubljena s tri strane crveno-bijelim trokutima. Na prednjoj strani je grb Habsburške Monarhije, a na reversu Sv. Stjepan, zaštitnik zagrebačke katedrale i grb Kap-tola – ovaj puta na plavoj podlozi štita.

Za dvije susjedne općine, koliko je poznato, nijedna od njih nije službeno dobila grb i njihovi grbovi se ne nalaze u ondašnjim grbovnicima. Ipak, u Gornjogradskoj vijećnici pojavljuju se grbovi tih općina kao dio niza grbova konstitutivnih dijelova Zagrebačke županije. Nema podataka da su ove općine ikada imale zastave.

SLOBODNI I KRALJEVSKI GLAVNI GRAD ZAGREB

Nakon ujedinjenja u jedinstveni grad 1850. godine, počelo se razmišljati o novom znakovlju.

Na temelju prijedloga *Ivana pl. Bojničića*, vodećeg heraldičkog stručnjaka tog doba i ravnatelja Kraljevskog zemaljskog arhiva u Zagrebu, zagrebačko gradsko zastupstvo ustanovilo je grb grada Zagreba 3. kolovoza 1896. godine: »Štit modre boje u kojem se vidi na zelenom brijegu srebrni grad s tri kule, praćen desno od rastućeg srebrnog mjeseca, lijevo od šesterokrake zlatne zvijezde. Iznad štita je zlatna kruna.«

Zastavu je trebalo pričekati još nekoliko godina. Prihvaćen je Bojničićev prijedlog 5. svibnja 1902. godine: »Zastava je iste modre boje kao i štit gradskog grba, te s obje strane ima gradski grb bez štita i krune, praćen desno od rastućeg srebrnog mjeseca, a lijevo od šesterokrake zlatne zvijezde.« Likovni predložak za zastavu izradio je slikar *Branko Šenoa* u suradnji s *Bojničićem*. Zastava ipak nije odmah izrađena, već je tek za svečanost krunjenja cara i kralja *Karla I.* u Budimpešti 1916. godine izrađena bogata zastava prema tom opisu.

ZAGREBA U XX. STOLJEĆU

Tako ustanovljeni simboli krajem XIX. stoljeća ostali su u upotrebi bez izmjene i nakon kolapsa Austrougarske i kad je uspostavljena Kraljevina koja je kasnije bila poznata kao Jugoslavija. Zagrebački simboli nisu izmijenjeni ni u periodu Nezavisne Državne Hrvatske ustanovljene tijekom 2. svjetskog rata. Oslobođenjem Zagreba i uvođenjem novog političkog sustava, netko je na staru gradsku zastavu iz 1916. godine prišio crvenu peterokraku zvijezdu. Izgleda da se ovakva zastava koristila neko vrijeme, no da je ubrzo pohranjena u Muzej grada Zagreba. Zvijezda je sa zastave uklonjena tijekom restauracije 1994. godine, iako su bodovi u obliku peterokrake zvijezde gdje je stajala i danas jasno vidljivi.

Prvi spomen gradskih simbola u službenim dokumentima nakon 2. svjetskog rata nalazi se 1947. godine, kada je Izvršni odbor Gradskog narodnog odbora u Zagrebu usvojio svoj grb, temeljen na Bojničićevom dizajnu na kojem je zidana kruna zamijenjena crvenom peterokrakom zvijezdom. Zastava nije spomenuta, a moguće je da je u vezi s ovom promjenom na onu staru zastavu dodana zvijezda.

Gradski statut usvojen je 1955. godine, ali ne spominje ni grb ni zastavu, a tek sljedeći gradski statut iz 1964. godine uvodi novi opis grba i sada i zastave, sada bez ikakvih elemenata iznad štita. Slično se ponavlja u Statutu iz 1968., te iz 1971. godine. Sukladno dizajnerskim tendencijama u cijelom svijetu i grb i zastava sve češće se izrađivane s samo bijelim prikazom likova u grbu.

Statut iz 1975. godine donosi tekstualno nešto drugačiji, ali sadržajno isti opis grba. No, zastava se sada mijenja dodavanjem crvene peterokrake zvijezde u ugaon. Iste odredbe, uz minorne izmjene u tekstu, ponavljaju se i u posljednjem socijalističkom statutu iz 1988. godine.

Zastava na koju je dodana zvijezda koristila se samo u vrlo službenim prilikama, primjerice u gradskoj skupštini, a ranije inačice zastava bez zvijezde su se i dalje koristile općenito, pa čak i kad bi bile izrađivane nove zastave (da li zbog inercije i neznanja proizvođača i/ili naručitelja ili namjernog ignoriranja ovog propisa?) Zastave sa zvijezdom su relativno rijetko isticane na ulicama.

Od 1964. godine Zagreb se sastoji od 14 općina kao osnovnih jedinica lokalne samouprave. Krajem 70-ih i tijekom 80-ih godina neke od ovih općina usvajaju nove grbove (ali ne i zastave) u skladu s tadašnjim ukusima i simbolikom. Raspadom sustava i ukidanjem općina, ovi grbovi padaju u zaborav.

ZAGREB U REPUBLICI HRVATSKOJ

U prvom privremenom statutu novoustrojenog jedinstvenog grada iz 1993. godine odmah su izmijenjene i odredbe o grbu i zastavi iz 1988. godine. Nažalost, ovaj statut očito je izrađen na brzinu i sadrži više nekonzistentnosti. Nije poznato da li je grb propisan

tim statutom (a koji čini se opisuje grički pečat iz XIV. stoljeća) ikada izrađen i korišten, a sigurno je da su se obilno nastavile koristiti ranije inačice grbova i zastava (naravno, bez crvene zvijezde).

Ove nepravilnosti konačno su riješene usvajanjem Statuta 1999. godine koji sadrži heraldički ispravan blazon grba: »U plavom polju na zelenom brijegu nalazi se srebrni/bijeli grad sa trima kulama i otvorenim zlatnim/žutim vratima; gore desno zlatna/žuta šesterokraka zvijezda, gore lijevo srebrni/bijeli polumjesec.« Zastava je sad opisana »omjera 1:2 plave boje sa žuto obrubljenim grbom grada u sredini.«

Današnji dizajn grba, temeljem povijesnog predloška, te zastave izradio je *Mladen Stojić* iz tvrtke *Heraldic art d.o.o.* iz Rijeke, koji je priredio i većinu suvremenih grbova i zastava jedinica lokalne uprave i samouprave nakon 1990. godine. *Središnji državni ured za upravu*, odnosno njegovo povjerenstvo za odobravanje uporabe grbova i zastava jedinica lokalne uprave i samouprave odobrio je ovaj dizajn 4. svibnja 2000. godine.

Usprkos svim promjenama s vremenom, simboli Zagreba prikazuju čvrstu konzistenciju sve od njihove pojave u srednjem vijeku. Usporedba najstarijeg sačuvanog gradskog grba iz 1499. godine sa suvremenim rješenjima je upadljiva. Suvremena zastava usvojena prije preko sto godina, pokazuje jednaku bezvremenost i prepoznatljivost, odolijevajući smjenama vladara, političkih sustava i ukusa vremena, povezujući suvremeni grad s njegovom prošlosti. ■

HPZ bilten

Mladen Trupčević

urednik Biltena HPZ-a

»Uz plan aktivnosti HPZ-a koji se provodi uglavnom u privremenim prostorijama u Zagrebu -srijedom – koje nisu dostupne članovima koji žive u mjestima i gradovima diljem Hrvatske. Kako bi Vam približili uvid u aktivnosti došlo je do ideje o realizaciji »Biltena« koji će izlaziti 4 puta godišnje i biti dostupan svim članovima koji se služe elektroničkom poštom. Na taj način proširujemo informiranost članova i pružamo im mogućnost postavljanja pitanja t.j. aktivnog sudjelovanja u radu HPZ-a,ne čekajući godišnje skupove, koji u pravilu, imaju svečani karakter.

Urednik »Biltena« neće moći promptno odgovarati na pitanja ali će ih prezentirati na Plemićkom stolu i ostvariti kontakt u obostranom interesu.

HRVATSKI PLEMIČKI ZBOR

c/o Hrvatska paneuropska unija, Jurišićeva 1a/I, 10000 Zagreb
srijedom od 19-21 sati

e-mail: hpz@post.htnet.hr, web: <http://skola.sys.hr/hpz>

Siječanj, 2008.

Bilten *broj 1/08*

Dana 16. 1. 2008. održana je sjednica Plemićkog stola te je razmatrano niz aktivnosti koje se sprovode kako bi rad HPZ-a unaprijedio svoje djelovanje i time privukao svoje potencijalne članove da nam se pridruže i pomognu u očuvanju tradicionalnih vrijednosti koje su našim statutom opisane.

1.

- u tijeku godine održati će se predavanja te su razmatrani potencijalni predavači
- organizirati će se koncert – Hrvatski glazbeni zavod
- planira se izlet članstva na temu dvorci i utvrde Banovine

2.

- želi se potaknuti članove HPZ-a da se uključe u aktivnosti prikupljanja potencijalnih novih članova kako bi se udruženje ojačalo sa posebnim naglaskom na mlade ljude
- potrebno je osvežiti web stranicu kao najprikladniji oblik informiranja i propagiranja Zbora
- s obzirom da 80 posto članova koristi elektroničku adresu, dogovoreno je izdavanje informacija putem ovog biltena
- dogovorene su aktivnosti na pripremi Sjednice Velikog plemićkog vijeća Zbora
 - prijedlog »Etičkog kodeksa«
 - ceremonijal skupštine
 - tekst i muzika himne

3. dogovoreno je osnivanje ogranka Split II – županija i otoci

- znamen – znak – pripadnosti HPZ-u nakon konzultacija sa članstvom dogovoren je prijedlog pod brojem 7 i ugovarana je izrade alata i 300 numeriranih znakova koji će biti dodijeljeni članovima prema rednom broju upisa u matičnu knjigu Zbora. ■

Himna Hrvatskog plemićkog zbora

Ivo pl. Durbešić

Nakon višegodišnjeg pokušaja da se među članovima Zbora iznjedri pjesnik koji bi spjevao himnu, zamolili smo našeg hrvatskog pjesnika Tita Bilopavlovića da napiše himnu. On je to vrlo rado prihvatio i na sjednici Plemićkog stola u studenom 2007. godine prihvatili smo tekst svečane pjesme.

Mi smo uz pređe još svoji na svom!

Tekst: Tito Bilopavlović Glazba: Josip degl' Ivellio

Iz ruina i časnih predaka,
iz pepela listina i mraka,
k' o neokaljana sunca zraka
stiže nam sjaj plemenita znaka.

A rodoslov nije mrtva skica,
već živo slovo bilo muževnih lica,
što za narod svoj znali su mrijet
umno i hrabro uz desnice kret.

Kroz Krbave i Sigete struje
čiste kapi plemenite krvi,
Još žice stare lutnje bruje:
u službi, u časti biti prvi.

pripjev:

Za vjeru i ljepotu
za uljuđen dom,
mi smo uz pređe
još svoji na svom!

No nismo stali na tome. Himna se mora pjevati. Za taj zadatak zamolili smo našeg člana kompozitora i dirigenta maestra Josipa degl' Ivellia.

Moramo ga zaista pohvaliti da je u kratkom roku vrlo uspješno riješio zadatak i na sjednici u siječnju 2008. izveo nam i otpjevao svoju kompoziciju.

U ocjenjivačkom sudu pored članova Plemičkog stola bili su prisutni naši članovi inače vrsni amateri pjevači:

senator doc. dr. sc. Sergio pl. Zergolern

Kamilo pl. Benković dr. med.

Mato pl. Pažić dipl. ing.

Kompozicija je prihvaćena s oduševljenjem. Mislimo da je pjevna i da će naši članovi vrlo brzo je naučiti pjevati. ■

Etički kodeks

Članak 1

Hrvatski plemićki zbor je utemeljen radi povezivanja preostalih hrvatskih plemićkih obitelji u cilju afirmiranja povijesnog doprinosa njihovih predaka i svjedočenja hrvatskog identiteta na ovim prostorima tijekom proteklih stoljeća. To je dug članova Zbora svojoj domovini i svojim precima koji su u okviru tadašnjih državnih zajednica za svoj izuzetan društveni angažman dobili plemićke titule.

Članak 2

Ovim Kodeksom utvrđuju se osnovne smjernice ponašanja članova Zbora u međusobnim odnosima i u odnosu na šire društveno okruženje.

U tom smislu preporučuje se članovima Zbora, na tragu najsvjetlijih plemićkih tradicija, osobno zalaganje za dobrobit hrvatskog društva i to na tri razine duhovno-moralnoj, obiteljskoj i društvenoj.

Članak 3

Na duhovno-moralnoj razini vrijednosti, svejedno je kojoj vjeroispovijesti ili filozofskom svjetonazoru član Zbora pripada, on će uvijek poštovati sve vjerske ili filozofske tradicije i ukupno duhovno nasljedstvo, što će mu donijeti osobno dostojanstvo i visoki ugled u društvu, a isključiti svaku nesnošljivost i sektaštvo. Pritom, on će doprinositi i unapređivanju ljudskih prava, nezavisno od porijekla, socijalnog položaja i rasne pripadnosti.

Članak 4

Na obiteljskoj razini vrijednosti, obitelj će za svakog člana biti polazište za društveno djelovanje jer samo obitelj može biti stožer trajnom uspješnom djelovanju za opće dobro.

Istaknimo i zalaganje za očuvanje obiteljske tradicije, obiteljsku solidarnost, odnos među generacijama, potporu u radu članovima unutar obiteljske zajednice i spomen na pokojnike.

Članak 5

Na društvenoj razini vrijednosti, članovi Zbora prihvaćajući tradicionalne plemićke nazore, njegovati će uspravan duh i prednjačiti u preuzimanju odgovornosti za širu cjelinu i za dobrobit društva.

Članak 6

Članovi Zbora održavat će životni stil koji uključuje: povezanost sa zemljom, ljubav prema domovini i nacionalni ponos, iskazivanje hrabrosti za podnošenje žrtava na dobrobit Hrvatske, njegovanje povijesne odgovornosti za čuvanje duhovne baštine, skrb za dobrobit drugih, posebice slabih, njegovanje čestitosti, osjećaja za čast, ispunjavanje obveza i držanje date riječi, njegovanje prihvatljivih oblika ophođenja, iskrenosti, uljudnosti, dobronamjernosti, prakticiranje građanskog duha te zaštitu prirode i čuvanje prirodnih izvora.

Članak 7

Skrb o zaštiti povijesne baštine članovi Zbora će ostvarivati nastojanjem da istraže i spasu od zaborava sve što je vrijedno istaknuti o utjecaju svojih predaka na povijesna događanja u mjestu i vremenu u kojem su živjeli.

Članak 8

Ponašanje članova Zbora u međusobnim odnosima, u svim prilikama druženja, biti će usmjereno na stvaranje ugodne atmosfere, prožete međuljudskim odnosima bez konflikata i napetosti, na produbljivanje prijateljstava, zasnovanih na međusobnom uvažavanju, kulturnom odnosu i solidarnosti. U međusobnom ophođenju, oni će pored suvremenih pravila lijepog ponašanja, primjenjivati i neke specifične oblike koji proizlaze iz tradicije i potrebe da se učvrsti zajednica plemstva koju Zbor okuplja. U tom smislu članovi će se u međusobnim kontaktima oslovljavati sa TI. Tako će se i formalno naglasiti potreba za prisnošću i ravnopravnošću odnosa, bez obzira na eventualne pojedinačne razlike u obrazovanju i društvenom statusu.

Članak 9

Ponašanje članova Zbora u suprotnosti sa ovim Kodeksom, a posebno nedolično ponašanje u javnosti, snobizam, lažno predstavljanje, krivotvorenje podataka iz životopisa, rodoslovlja, povijesnih izvornika i svi slični oblici ponašanja koji ruše ugled Zbora u društvu, biti će primjereno sankcionirani, sukladno odredbama odgovarajućih internih akata.

Članak 10

Temeljna je dužnost članova Zbora, u javnom životu ponašati se kao časne osobe, dostojanstveno i ponosno nositi plemićku titulu, uvijek svjesni da su je stekli samo rođenjem i zaslugom svojih predaka. Zato prema njima osjećati dužno poštovanje i trajnu obvezu, afirmirati djela i zasluge koje su im tu časnu titulu donijele i takvo ponašanje i osjećanja prenositi na svoje potomke.

Članak 11

Kodek stupa na snagu danom donošenja Odluke o potvrđivanju Kodeksa, na sjednici Velikog plemićkog vijeća.

Članak 12

Odredbe ovog Kodeksa obvezuju sve članove Hrvatskog plemićkog zbora, nakon što potpišu izjavu o prihvaćanju Kodeksa. ■

Zastava i značka HPZ-a

Kornel Kallay

protonotar Plemićkog stola

Zastava

U jesen 2005. godine Plemićki stol Zbora, prihvatio je predloženo idejno rješenje zastave Zbora i dat je na realizaciju protonotaru Plemićkog stola Kornelu pl. Kallay koji je realizirao i organizirao izvedbu istih.

Zastava je slijedećeg oblika i izgleda: Veličina je 200 × 110 cm, obrubljena zlatnim resama duljine 5 cm, dok je polje izrađeno na satenu boje svjetloplavoga neba. U središtu svjetloplavoga polja izvezen je grb Zbora, a sastoji se iz štita (hrvatski grb) koji u sebi sadrži 25 pravokutnih crveno bijelih polja, po pet u horizontalnom redu, s time da prvo polje je crveno, slijedi bijelo, a završava sa crvenim poljem. Na gornjem rubu štita u grb je utaknuta zlatna kruna hrvatskoga kralja Tomislava ukrašena sa dva reda rubina.

U donjem dijelu zastave izvezeno je na latinskom jeziku ime Zbora COLLEGIUM NOBILIUM CROATICUM s jedne strane, a s druge HRVATSKI PLEMIČKI ZBOR.

Zastava ima i plamenac hrvatske trobojnice na kojem piše geslo Zbora ŠTO PREĐI TI NAMRIJEŠE ZASLUŽI DA ZAISTA TVOJE BUDE.

Prvi puta nova zastava Zbora istaknuta je na Godišnjoj skupštini HPZ-a godine 2006. u Zagrebu.

Nakon mnogo truda oko sakupljanja prvih ponuda koje je vodio M. pl. Festetić te oko sakupljanja dovoljno obrtnog kapitala zahvaljujući našim sponzorima odlučio je Plemički stol započeti akciju realizacije znaka (značke) Zbora. U osnovi je ona definirana Statutom kao i zastava ali je ipak trebalo kreirati. Uz pomoć našeg pridruženog člana i stručnjaka arheologa i posebno numizmatičara, započeli smo razgovore s profesorom Škole za umjetnost i obrt Matejom Pašalićem. On je izradio 8 varijanti znaka, a Plemički stol je proveo elektroničkim putem anketu među članstvom. Vrlo velikom većinom odabran je prikazani znak s time da svaki znak ima svoj broj. Članovi utemeljitelji dobit će prvih trinaest brojeva s time da je broj jedan broj nažalost pokojnog našeg prvog predsjednika prof. dr. sc. Nikole Cindro. Svi ostali dobit će brojeve prema godinama kako su primljeni u Zbor. Svi naši umrli članovi dobit će također znak. ■

Naši novi članovi

Zlatko pl. Barabaš

protonotar i herold Plemičkog stola

Osnovni podaci o članovima plemićkih porodica odnosno pojedincima koji su primljeni u HPZ i kojima su predane povelje na zasjedanju Velikog vijeća u Starogradskoj vijećnici u Splitu 21.04.2007.g.

Vesna Bartholovich

Porodici Bartholovich podijeljeno je ugarsko-hrvatsko plemstvo uz pridjevak Tenjski u svibnju 1898. godine i to Karlu, podnačelniku Osijeka, a proglašeno je u Virovitičkoj županiji u studenom 1898. godine.

Vesna, supruga našeg člana Andrije, rođena je 1951. godine, diplomirani je ekonomista, a živi i radi u Sarajevu.

Dr. sc. Fani Celio-Cega

Trogirska porodica Celio-Cega pripada u hrvatsko praplemstvo i spominje se već 1200. godine. Austrijsko plemstvo dodijeljeno je 1823. godine Jerku iz Trogira. Fani, rođena je 1959. godine i rođakinja je naših članova Ivana i Lovre, doktor je povijesnih znanosti, a živi radi kao ravnatelj muzeja u Trogiru.

Marija Ivanišević

U stare plemićke porodice ubrajamo i Ivaniševiće iz Makarske, a porijeklom iz Mostara. Potvrda plemstva potječe od Mletaka iz 1771. godine, a od Austrije od 1829. godine. U Zboru već imamo više članova ove obitelji.

Marija je rođena 1952. godine i sestra našeg člana Alana, liječnik je specijalista a živi u Krapinskim toplicama.

Petar, Jaqueline, Karine i Sellenne Kuscich

U bračko rodovsko plemstvo ubraja se i porodica Kuščić, a spominje se u popisu plemstva don A. Ciccarellija iz 1657. godine. U popisu za austrijsko priznanje plemstva iz 1802. g. navodi se Petar od kojeg potječu današnji potomci.

Pedro (Petar) je rođen 1929. godine i rođak je naših članova, Nikše i Siniše, a živi u provinciji Santa Fe u Argentini.

Jaqueline je rođena 1965. godine kćerka Pedrova. Magistar je ekonomskih znanosti, a radi u banci Credito Argentino.

Karine je također kćerka Pedrova, rođena 1970. godine profesor je ekonomskih znanosti a živi i radi u Santa Fe, Argentina.

Selenna je isto kćerka Pedrova. Rođena je 1974. godine i diplomirani je politolog, a živi u Buenos Airesu.

Branimir Lukšić

Porodica Lukšić-Marinković pripada bračkom rodovskom plemstvu, a spominje se u popisu plemstva don A. Ciccarellija iz 1657. godine. U posljednjem iskazu plemstva iz 1802. godine spominje se Ante Lukšić pok. Petra od kojeg potječe ogranak današnjih Lukšića.

Branimir, rođ. 1935. g. sveučilišni profesor, a živi u Splitu.

Božidar Marijašević

Porodica Marijašević potječe iz Novog Vinodolskog, a prva potvrda plemstva izdana je od kralja Matije Korvina. Kralj Leopold I. 1672. godine potvrđuje plemstvo Antonu, braći i sinovima, a kasnije i hrvatski Sabor 1751. godine.

Božidar je rođen 1939. godine strojarski je inženjer, a živi u Osijeku.

Hania Mladineo

Porijeklo porodice Mladineo je iz Mađarske odnosno Bosne, a današnja porodica potječe s otoka Brača. Prvi predci spominju se 1441. godine, a potvrda plemstva iz 1760. godine nalazi se u Državnom arhivu u Veneciji.

Hania je rođena 1954. godine, supruga je našeg člana Marka, viši je ekonomist, živi u Splitu gdje radi u Državnom arhivu.

Ana Pavlović

U bosansko praplemstvo ubraja se porodica Pavlović, a padom Bosne dolaze u Makarsku i dobivaju naslov conte Veneto 1646. g od Mletaka. U Splitu se nastanjuju 1708. godine. i postaju ugledna patricijska obitelj.

Ana, rođena je 1982. g. kćerka je našeg člana Giorgia, diplomirani je arheolog i živi u Splitu.

Ljudevit, Mato i Vladimir Pažić

Porodica Pažić potječe iz Sv. Ivana Zelina, a plemstvo je dodijeljeno 1613. godine u Požunu od hrvatsko-ugarskog kralja Matije II. Plemićka prava ponovo su potvrđena 1747. godine.

Ljudevit, rođen 1940. godine. brat je naših pokojnih. članova Ivana i Milana, diplomirani je inženjer arhitekture, a živi u Sv. Ivanu Zelini.

Mato, rođen 1943. g. brat Ljudevita, diplomirani je inženjer. strojarstva, radi u Zagrebu, a živi u Sv. Ivanu Zelini.

Vladimir, rođen 1973. godine sin Mate, diplomirani je inženjer prometa, a živi i radi u Sv. Ivanu Zelini.

Barbara i Vladimira Tartaglia

U praplemstvo Splita ubraja se porodica Tartaglia, a naslov *conte Veneto* dodijeljen je 1444. godine. Plemstvo je potvrdio i kralj Franjo II. god. 1822. braći Augustu i Mihovilu od kojih potječu naši članovi.

Barbara, rođena 1968. godine i kćerka je našeg člana utemeljitelja Siniše, profesor je engleskog i španjolskog, a radi i živi u Zagrebu.

Vladimira, rođena je 1933. godine kćerka slikara Marina Tartaglie, profesor je. povijesti i umjetnosti, živi u Zagreb.

Damir i Vedran Tončić

Porodica Tončić je porijeklom s otoka Krka, a plemstvo je dodijelio car Franjo Josip godine 1911. viceguverneru za Dalmaciju Josipu Tončiću.

Damir, rođen 1939. godine profesor je tehničkih znanosti, a živi i radi u Splitu.

Vedran, rođen 1950. godine brat je Damirov, viši je ekonomist, živi i radi u Splitu.

Velimir Valjak

U kalničko plemstvo ubraja se porodica Valjak i navedena je u zajedničkoj potvrđnici iz 1646. god. od cara Ferdinanda II.

Velimir, rođen 1949. godine brat je našeg člana Želimira, magistar je znanosti, radi u Zagrebu, a živi u Jastrebarskom.

Branimir, Marcel, Miroslav i Stipe Vučetić

Porodica Vučetić potječe iz Brinja, a plemstvo je prvi put dodijeljeno Radmanu od cara Maksimilijan 1569. godine. Car Leopold godine 1652. dodjeljuje plemstvo Pavlu i potomcima. Bili su vojni časnici, suci i svećenici u Vojnoj krajini od kojih potječu i današnji Vučetići

Branimir, rođen 1942. godine, pravnik je i živi u Wisbadenu, Njemačka.

Marcel, rođen 1954. godine, ekonomist je hotelijerstva i živi u Kutini.

Miroslav, rođen 1940. godine diplomirani inženjer je elektrotehnike i živi u Zagrebu.

Stipe, rođen 1950. godine diplomirani inženjer je elektrotehnike i živi i radi u Falkensteinu, Njemačka. ■

In memoriam

Igor conte Borelli 1925.–2007.

Miro conte Tartaglia 1913.–2007.

Mario grof Zmajević 1936.–2007.

Kao svake godine na Dan Mrtvih posjećujemo grobove onih koji su pokopani na Mirogoju, a za ostale zapalimo svijeće na Križu.

I ove godine delegacija zbora u sastavu: I. Celio Cega, V. Kurelec i I. Durbešić položila je cvijeće i upalila svijeće. ■

Utemeljitelji Hrvatskog plemićkog zbora

1. Michael markiz Bona
2. Roberto markiz Bona
3. Branko conte Cindro
4. Nikola conte Cindro
5. Nenad conte Cambj
6. Petar conte Grisogono
7. Branimir pl. Kurelec
8. Vladimir pl. Kurelec
9. Ante conte Pavlović
10. Đorđe conte Pavlović
11. Zvonimir pl. Puškarić
12. Siniša conte Tartaglia
13. Mihovil conte Tartaglia

Redoviti i pridruženi članovi

1. DALIBOR ALAUPOVIĆ	9. IVO ARNERI dr. med
2. DAVORIN ALAUPOVIĆ	10. ANTONIJA BARABAŠ
3. VLADIMIR ALAUPOVIĆ	11. BRANKA BARABAŠ
4. ZDRAVKO ALAUPOVIĆ	12. EDITA BARABAŠ
5. IVO ALLEGRETTI dipl. ing.	13. HRVOJE BARABAŠ
6. DRAGO ANTONIAZZO prof.	14. IVAN ANTON BARABAŠ
7. NATAŠA ANTONIAZZO	15. KREŠIMIR BARABAŠ
8. Mr. sc. ALEKSANDAR ARANICKI	16. KRUNOSLAV BARABAŠ

17. ZLATKO BARABAŠ dipl. ing.
18. ZVONIMIR BARABAŠ
19. ŽELJKA BARABAŠ
20. SNJEŽANA BARABAŠ- SERŠIĆ prof.
21. ANDRIJA BARTHOLOVICH dipl. ing.
22. VESNA BARTHOLOVICH
23. KAMILO BENKOVIĆ dr. med.
24. MICHAEL BONA dipl. ing.
(ADRIANA)
25. RODOLFO BONA
26. Mr. sc. KRUNO CAMBJ
27. LJUBOMIR CAMBJ dr.
28. Akademik NENAD CAMBJ
29. Dr. sc. FANI CELIO CEGA
30. IVAN CELIO-CEGA dipl. ing. arh.
31. LOVRE CELIO-CEGA
32. MIROSLAV CELIO-CEGA dipl. ing.
33. BRANKO CINDRO dipl. ing.
34. MICHAEL CINDRO
35. VEDRAN CINDRO dr.
36. maestro JOSIP DEGL IVELLIO
37. ALEKSANDAR DRAGANIĆ-
VRANČIĆ
38. ALEKSANDAR DRAGANIĆ-
VRANČIĆ Jr.
39. VESNA DRAGANIĆ-VRUS
40. DANICA DURBEŠIĆ
41. Mr. sc. IVO DURBEŠIĆ
42. Prof. dr. sc. Paula DURBEŠIĆ
43. MARIO FESTETIĆ
44. MARIO FESTETIĆ jr.
45. ANTUN FRANCESCHI
46. BRANKO (MARKO) FRANCESCHI
47. (DARKO) ANTE FRANCESCHI dr.
48. JOSIP FRANCESCHI
49. DON JOSIP FRANULIĆ
50. MATE FRANULIĆ
51. KOLJA GRISOGONO DIPL. ING
52. LEO GRISOGONO
53. LOVRE GRISOGONO
54. MILIVOJ GRISOGONO
55. MILO GRISOGONO
56. Prof. dr. sc. PETAR GRISOGONO
57. ŽARKO GRISOGONO
58. Mr.sc. ANTE HADROVIĆ
59. ALAN IVANIŠEVIĆ dr. med.
60. DAVOR IVANIŠEVIĆ dipl. ing.
61. MARIJA IVANIŠEVIĆ dr. med.
62. MIROSLAV IVANIŠEVIĆ
63. PORIN IVANIŠEVIĆ
64. TVRTKO IVANIŠEVIĆ
65. VLADIMIR IVANIŠEVIĆ dipl. ing.
66. ZLATKO IVANIŠEVIĆ dr. med
67. RENATA JELAČIĆ-BUŽIMSKA
68. SRĐAN KAČIĆ-BARTULOVIĆ
69. TEREZA KAČIĆ-BARTULOVIĆ
70. KORNEL KALLAY dipl. ing.
71. MARJAN KALLAY dipl. oecc.
72. MARLISE KALLAY dr. med.
73. NEVEN KALLAY
74. TIBOR KALLAY prof.
75. TOMISLAV KALLAY prof.
76. ZDENKO KALLAY
77. TOMISLAV KURELEC prof.
78. Dr. sc. LADA KURELEC-
79. Mr. sc. VLADIMIR KURELEC
80. DRAŽEN KUŠČIĆ
81. Mr. sc. JAQUELINE KUSCICH
82. KARINE KUSCICH PROF
83. NIKŠA KUŠČIĆ
84. OTELO KUŠČIĆ
85. PEDRO KUSCICH
86. SELENNE KUSCICH
87. SINIŠA KUŠČIĆ
88. DANIJEL LUKOVIĆ
89. Prof. dr. sc. TIHOMIR LUKOVIĆ
90. Prof. dr. BRANIMIR LUKŠIĆ
91. BRANIMIR MAKANEC dipl. ing.
92. JULIJE MAKANEC
93. MILAN MAKANEC
94. BOŽIDAR MARIJAŠEVIĆ
95. HRVOJE MAROJA
96. MARIJAN MAROJA
97. UMBERTO MARUŠIĆ
98. IGOR MICHIELI
99. SERGEJE MICHIELI
100. BRANKO MIROŠEVIĆ-SORG
101. Mr. sc. POZNAN MIROŠEVIĆ-SORG
102. HANIA MLADINEO
103. MARKO MLADINEO
104. ALBERT PAVLOVIĆ
105. ANA PAVLOVIĆ
106. ANTE PAVLOVIĆ
107. ANTONIJA PAVLOVIĆ
108. BRANKA PAVLOVIĆ
109. DALIBOR PAVLOVIĆ
110. IVAN ANTON PAVLOVIĆ
111. GIORGIO PAVLOVIĆ dipl. ing.

112. KRUNOSLAV PAVLOVIĆ
113. NENAD PAVLOVIĆ
114. LUJO PAŽIĆ dipl. ing. arh.
115. MATO PAŽIĆ dipl. ing.
116. VLADIMIR PAŽIĆ dipl. ing.
117. JOSIP POMPER
118. MIROSLAV PRELOGOVIĆ dipl. ing.
119. BRANIMIR PUŠKARIĆ dipl. iur.
120. ALEKSANDAR RAIZNER
121. ANDREA MELITA RAIZNER
122. GORAN RAIZNER
123. IRENA RAIZNER
124. LUDWIG RAIZNER
125. LJUDEVIT RAIZNER (Lujó)
126. ANTE RENDIĆ-MIOČEVIĆ prof.
127. IGOR RENDIĆ-MIOČEVIĆ
128. DIONISIOS SDRINIAS
129. BARBARA TARTAGLIA PROF
130. DAVOR TARTAGLIA
131. EDUARD TARTAGLIA
132. MIHO TARTAGLIA
133. SINIŠA TARTAGLIA dipl. ing.
134. VLADIMIRA TARTAGLIA-KELEMEN
135. ZORAN TARTAGLIA
136. Prof. dr. PREDRAG TONČIĆ
137. VEDRAN TONČIĆ oecc.
138. MLADEN TRUPČEVIĆ dipl. ing.
139. PETAR VALJAK
140. Mr. sc. VELIMIR VALJAK
141. ŽELIMIR VALJAK
142. FRANE VRKLJAN dipl. ing.
143. ALEKSANDAR VUCELIĆ
144. INGEBORG VUCELIĆ
145. MICHAEL VUCELIĆ dipl. ing.
146. BRANIMIR VUČETIĆ dipl. iur.
147. MARCEL VUČETIĆ
148. MIROSLAV VUČETIĆ dipl. ing.
149. STIPE VUČETIĆ dipl. ing. el.
150. ANTONIA VUSIO
151. ANTE VUSIO dipl. ing.
152. ARSEN VUSIO ing.
153. IVO VUSIO

154. JADRANKA VUSIO dr.
155. JOSIP VUSIO
156. KATA VUSIO
157. Doc. dr. sc. SERGEJ ZERGOLLERN
158. ZDENKA ZERGOLLERN
159. Mr. sc. BRANKO ZMAJEVIĆ

kandidati

160. Bianka Antonioli
161. Filip Antonioli
162. Narcisa Antonioli
163. Anamarija Durbešić prof.
164. Daniela Durbešić
165. Joško Ivanišević dipl. ing. arh
166. Bruno Lukšić dr. med
167. Hrvoje Lukšić
168. Nives Lukšić
169. Ivan Mladineo
170. Ivan Maroja
171. Mira Maroja
172. Petra Maroja
173. Darko Portada
174. Dr. sc. Tomislav Portada
175. Gajo Pozojević dr. med.
176. Jelena Vrkljan
177. Katica Vrkljan
178. Katarina Vrkljan
179. Marijana Vrkljan
180. Marko Vrkljan
181. Mile Vučetić

Pridruženi članovi

1. Dr. sc. Anđelko Mihanović
2. Dr. sc. Ivan Mirnik
3. Dr. iur. Milan Vuković

kandidat

- Dr. sc. Marija Karbić ■

Nove knjige

U Hrvatskoj matici iseljenika u srijedu, 12. prosinca 2007. god. promovirana je knjiga *Ogulinsko-modruški rodovi: Podrijetlo, razvoj, rasprostranjenost, seobe i prezimena, stanovništva ogulinskog kraja* autora Hrvoja Salopek, izvršnog urednika mjesečnika Matica. U nazočnosti velikog broja zaljubljenika pisane riječi, autorove obitelji, prijatelja i suradnika, knjigu su predstavili dr. sc. Dragutin Pavličević, akademik Petar Strčić, dugogodišnja Matičina suradnica dr. sc. Sanja Vulić i autor.

Knjiga je nastala zahvaljujući Salopekovom dugogodišnjem bavljenju ogulinsko-modruškim rodoslovljem, a u odnosu na njegovu prvu knjigu u ovoj je, uz

Ogulinsko-modruške udolinu, obrađeno i tounjsko područje ogulinskog kraja. Uz dodatak, obrađenih 148 radova, knjiga obrađuje ukupno 197 starosjedilačkih ogulinsko-modruških rodova. Voditelj promocije bio je dr. sc. Željko Holjevac, autorov konzultant, a u glazbenom dijelu programa nastupili su pjevači i tamburaši iz Tounja, Modruša i Zagorja Ogulinskog.

Izdavači knjige su Matica hrvatska Ogulin, Hrvatska matica iseljenika Zagreb i Hrvatsko rodoslovno društvo »Pavao Ritter Vitezović« Zagreb.

Recenzent knjige je uvaženi akademik, Petar Strčić, dok je grafičko oblikovanje povjerenjeno Ani Kanaj i Zlatki Salopek, a tisak Grafičkom zavodu Hrvatske. Lijepo osmišljenu naslovnicu knjige resi slika Vjekoslava Karasa: »Oproštaj serežana«, ulje na platnu, 1856. (Hrvatski povijesni muzej u Zagrebu). ■

V. K.

• Zahvala SPONZORIMA •

Uredništvu je ovom prilikom osobito zadovoljstvo zahvaliti se osobama i tvrtkama koje su svojim prilogom omogućile realizaciju Glasnika HPZ-a:

Vesna Draganić-Vrančić Vrus, Poznan Sorgo-Mirošević, Branko Sorgo-Mirošević,
Frane Vrkljan, Mike Vucelić, Ljudevit Raizner, Julije Makanec

Laser plus d. o. o., Končar-Elektroindustrija d. d.,
Hrvatska elektroprivreda d. d., Dalekovod d. d., Denona d. d.

tradicija. znanje. odgovornost.
tradition. knowledge. responsibility.

